

ÁLTALÁNOS ÚTMUTATÓ

**a 2023 - 2027-es programozási időszakban a KAP Stratégiai Terv
alapján meghirdetett pályázati felhívásokhoz**

Verzió:8.0

Alkalmazandó: 2026. szeptember 28-tól

Tartalom

1. Az Útmutató célja, hatálya	4
2. Kizáró okok listája	5
3. Támogató döntései	6
3.1. Támogatási okirat és kapcsolódó egyéb döntések.....	6
3.2. Kifizetési okirat	7
4. Tájékoztatás jogorvoslati kérelem benyújtásának lehetőségéről	8
5. A fejlesztéssel érintett ingatlanra vonatkozó feltételek.....	9
6. Tájékoztatás az előleg igényléshez szükséges önerő igazolásának módjáról, és a művelet megvalósításának időtartamával kapcsolatos előírásokról.....	15
6.1. Az előleg igényléshez szükséges önerő igazolása.....	15
6. 2. A művelet megvalósítása.....	18
6.2.1 A művelet megkezdése	18
6.2.2 A művelet fizikai befejezése.....	19
6.2.3. A művelet helyszíni vizsgálatára vonatkozó szabályok.....	20
6.2.4. A művelettel kapcsolatos változások bejelentése.....	21
6.2.4.1. Műszaki-szakmai tartalom módosítása	23
6.2.4.2. Költség átcsoportosítás.....	24
6.2.4.3. Művelet műszaki-szakmai tartalmának csökkenése	24
6.2.4.4. Megvalósítási hely módosítása.....	25
7. A közbeszerzési kötelezettségre vonatkozó tájékoztató.....	26
7.1. Közbeszerzési kötelezettség.....	26
7.2. A közbeszerzések előkészítése.....	26
7.2.1. Becsült érték	27
7.2.2. Összeférhetetlenség.....	27
7.2.3. Közbeszerzési szabályzat.....	27
7.3. A közbeszerzések ellenőrzése, a jogsértések következményei.....	27
7.4. A közbeszerzési értékhatárok alatti értékű beszerzésekkel kapcsolatos szabályok	28
7.5. Az európai uniós támogatásból finanszírozott minősített beszerzés vagy alapvető biztonsági érdeket érintő beszerzés mentesítési eljárást megelőző vizsgálata	28
7.6. Az állami beruházások költségellenőrzési eljárása alá tartozó építési beruházások különös szabályai.....	28
8. Tájékoztatásra és nyilvánosságra vonatkozó kötelezettségek.....	30
8.1. A Kedvezményezettekre vonatkozó információk közzététele	30
9. Az Alapjogi Charta érvényesítésével kapcsolatos elvárások	32
10. Horizontális (környezetvédelmi, esélyegyenlőségi) elvárások és követelmények.....	33

11. Konzorciumokra vonatkozó szabályok	34
11.1. Bevezetés.....	34
11.2. Konzorciumi megállapodások.....	34
11.3. Tagság	35
11.4. Konzorciumvezető	36
11.5. A konzorciumokra vonatkozó speciális eljárási szabályok.....	36
12. Jogutódlással, kötelezettségátadással kapcsolatos kérdések.....	39
12.1. Jogutódlás.....	39
12.2. Jogutódlás bejelentése.....	39
12.3. Nem természetes személy esetében bekövetkező jogutódlás.....	39
12.4. Természetes személy elhalálozása esetében bekövetkező jogutódlás	41
12.4.1. Amennyiben a Kedvezményezett a Támogatási Okirat kiadása előtt hunyt el	41
12.4.2. Amennyiben a Kedvezményezett a Támogatási Okirat kiadása után hunyt el	41
12.5. Kötelezettségátadás	41
12.6. Kötelezettségátadás bejelentése	42
12.7. Gazdaságátadás esetén alkalmazandó különös szabályok	43
13. Beruházási támogatásokra vonatkozó különös feltételek	44
13.1. Általános elvárások	44
13.2. Árajánlatok kiállításával és érvényességével kapcsolatos előírások.....	44
13.3. A támogatási kérelem jóváhagyását megelőzően megkezdett építési beruházásra vonatkozó különös szabályok	46
13.4. Fenntartási kötelezettség teljesítése, ellenőrzése	47
13.5. Önerőre vonatkozó nyilatkozat és önerő támogatástartalmára vonatkozó igazolások	47
1. számú melléklet	50
2. számú melléklet.....	53

1. Az Útmutató célja, hatálya

„Az Általános Útmutató a 2023 - 2027-es programozási időszakban a KAP Stratégiai Terv alapján meghirdetett pályázati felhívásokhoz” c. dokumentum (a továbbiakban: KAP ST ÁÚF) célja, hogy a KAP Stratégiai Terv (a továbbiakban: KAP ST) keretében meghirdetésre kerülő pályázati felhívások (a továbbiakban: felhívás) benyújtása tekintetében meghatározza a Kedvezményezettekre vonatkozó általános feltételeket.

A KAP ST ÁÚF a felhívás és az agrártámogatási jogviszony elválaszthatatlan része, amely a felhívás eltérő rendelkezése hiányában kötelező érvényű. Hatálya a Közös Agrárpolitikából és a nemzeti költségvetésből biztosított agrártámogatások felhasználásának rendjéről szóló 54/2023. (IX. 23.) AM rendelet (a továbbiakban: KAP Vhr.) 3. § (2) bekezdés b) pontja szerinti intézkedésekre vonatkozó felhívások alapján benyújtandó kérelmekre és a létrejött agrártámogatási jogviszonyokra terjed ki.

Ha a felhívás a KAP ST ÁÚF-ben foglaltaktól eltér, úgy az a felhívás jelen dokumentumra történő hivatkozással ellátott rendelkezés alapján történik. Ha a felhívásban foglaltak valamely fejezet tekintetében eltérnek a KAP ST ÁÚF-ben megfogalmazott általános előírásoktól, akkor a felhívásban szabályozottak az irányadók.

A támogatási kérelem elkészítése, benyújtása, a támogatott művelet végrehajtása során irányadó jogszabályok a Közös Agrárpolitikából és a nemzeti költségvetésből biztosított agrártámogatások eljárási rendjéről szóló 2022. évi LXV. törvény (a továbbiakban: KAP tv.), valamint a KAP Vhr. Amennyiben a KAP ST ÁÚF-ben foglaltak valamely fejezet tekintetében – jogharmonizáció hiányában – eltérnek a fenti jogszabályokban megfogalmazott általános előírásoktól, akkor a KAP tv., illetve a KAP Vhr. hatályos szabályai az irányadók.

Felhívjuk a Tisztelt Kedvezményezettek figyelmét, hogy a KAP ST ÁÚF, valamint a felhívások és az azokhoz kapcsolódó dokumentumok esetén a támogatói intézményrendszer a változtatás jogát fenntartja, ezért kérjük, hogy kövessék figyelemmel a <https://kap.gov.hu> honlapon megjelenő közleményeket! A kérelmek beadása előtt ellenőrizték, hogy a kérelmet a honlapon szereplő feltételeknek megfelelően állították össze, mert az ezektől való (akár formai, akár tartalmi) eltérés esetén a kérelem elutasításra kerülhet.

A KAP ST ÁÚF-ben, a felhívásban, illetve a kapcsolódó dokumentumokban alkalmazott fogalmak használata és értelmezése tekintetében a KAP tv. 10. §-ában, valamint a KAP Vhr. 2. §-ában, továbbá a felhívások fogalomtár mellékletében foglaltak az irányadók.

Kérjük a Tisztelt Kedvezményezetteket, hogy kísérik figyelemmel a Magyar Államkincstár által kiadott, a KAP ST keretében nyújtott támogatás igénybevétele iránti kifizetési kérelemmel kapcsolatos általános tájékoztatásról szóló kincstári közleményt, melynek célja a KAP ST keretében megjelent pályázati felhívások alapján megvalósuló műveletekhez nyújtandó támogatás igénybevételéhez kapcsolódó szabályok rögzítése, ismertetése, továbbá a legfontosabb gyakorlati tudnivalók összefoglalása.

2. Kizáró okok listája

Nem adható ki támogatási okirat

- a) annak, aki nem felel meg az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény (Áht.) **50. § (1) bekezdése** szerinti követelményeknek, azaz
 - nem felel meg a rendezett munkaügyi kapcsolatok követelményeinek,
 - a köztulajdonban álló gazdasági társaságok takarékosabb működéséről szóló törvényben foglalt közzétételi kötelezettségének nem tett eleget,
 - nem minősül átlátható szervezetnek;
- b) azon esetekben, ahol a KAP Vhr. 24. § -ában foglaltak szerint a támogatási kérelem **visszautasításának van helye;**
- c) annak, aki a döntést érdemben befolyásoló **valótlan adatot szolgáltatott**, vagy a támogatási jogosultság megállapításához, a kérelem elbírálásához szükséges, a döntést érdemben befolyásoló **adatot eltitkolt, vagy valótlan nyilatkozatot** tett;
- d) annak, aki a KAP Vhr-ben, vagy a Felhívásban a támogatási okirat kibocsátásának feltételeként meghatározott **nyilatkozatokat nem teszi meg**, dokumentumokat nem nyújtja be vagy azokat **visszavonja**, vagy azokat a dokumentum kiállítója visszavonja;
- e) annak, aki a támogatási rendszerből való **kizárás** hatálya alatt áll;
- f) annak, aki **mesterségesen teremtette meg** az intézkedésben való részvételhez szükséges körülményeket, feltételeket azzal a szándékkal, hogy az intézkedés céljaival ellentétes előnyhöz jusson.

A felhívás további kizáró okokat tartalmazhat!

3. Támogató döntései

A Kedvezményezett kizárólag – a költségvetési forrás rendelkezésre állása és a felhívásban meghatározott feltételek teljesülése esetén, a támogatási kérelmet jóváhagyó – támogatási döntés alapján válik jogosulttá a támogatásra.

3.1. Támogatási okirat és kapcsolódó egyéb döntések

A támogatásban részesített Kedvezményezett részére a Nemzeti Irányító Hatóság, mint Támogató minősített elektronikus aláírással ellátott támogatási okiratba foglalt döntést bocsát ki.

A Támogató döntésének közlésére vonatkozó szabályokat illetően a KAP Vhr. 31-32/A. §-ban foglalt szabályok az irányadók.

A támogatási okirat és kapcsolódó egyéb döntések (a továbbiakban: döntés) véglegessé válásának szabályai:

- a) ha a Kedvezményezett nem nyújt be jogorvoslati kérelmet a döntés ellen, vagy a benyújtásra nyitva álló határidőn túl kerül benyújtásra a jogorvoslati kérelem, ami az elkészttség okán visszautasításra kerül, akkor a döntés a jogorvoslati kérelem benyújtására nyitva álló határidő utolsó napját követő napon véglegessé válik;
- b) ha a Kedvezményezett határidőben jogorvoslati kérelmet nyújt be a támogatási döntés ellen, akkor a miniszter jogorvoslati kérelem tárgyában hozott döntése közlésének napján véglegessé válik. Amennyiben a miniszter új döntés meghozatalára kötelezi a támogatót, az új eljárás keretében hozott döntés véglegessé válására az a)-e) pontokban foglaltak az irányadók;
- c) ha a Kedvezményezett lemond a jogorvoslati kérelem benyújtásának lehetőségéről vagy a már benyújtott jogorvoslati kérelmét visszavonja, akkor a lemondás vagy a visszavonás napján véglegessé válik;
- d) a jogorvoslati kérelem KAP Vhr. 57. § b-e) pontjai alapján történő visszautasítása esetén a visszautasító döntés közlésével válik véglegessé a döntés;
- e) ha a KAP Vhr. 56. § (1) bekezdés szerinti felterjesztést megelőzően a jogorvoslati kérelemben foglaltaknak a támogató egészben vagy részben helyt ad, az annak megfelelően módosított, újból kibocsátott döntés
 - ea) ha ellene a Kedvezményezett nem nyújt be / vagy nem szabályosan nyújt be jogorvoslati kérelmet, akkor a jogorvoslati kérelem benyújtására nyitva álló határidő utolsó napját követő napon válik véglegessé;
 - eb) ha az új döntéssel szemben a Kedvezményezett jogorvoslati kérelemmel él, akkor az új döntés a b) pontban foglaltaknak megfelelően válik véglegessé;
- f) ha a KAP Vhr. 33. § (1) bekezdés szerinti eljárás keretében a támogató a döntést saját hatáskörben felülvizsgálja és új, módosított döntést bocsát ki, akkor az új döntés az a) -e) pontokban foglaltaknak megfelelően válik véglegessé a kérelemnek maradéktalanul helyt adó döntés kivételével, amely a közlés napján¹ válik véglegessé.

¹ A közlés napja az a nap, amelyen az iratot kézbesítették.

A támogató rendelkezhet akként, hogy a módosítás az eredeti döntéshez kapcsolódó egyes rendelkezéseket (pl. határidők) nem érinti;

- g) **ha jogorvoslati kérelem benyújtásának a KAP törvény 35. § (2) bekezdése alapján nincs helye** - különösen, de nem kizárólagosan a kérelemnek maradéktalanul helyt adó döntés esetén -, úgy a döntés a közlés napján válik véglegessé.

Támogatás csak véglegessé vált támogatási okirat alapján folyósítható, kivételt képeznek ez alól a KAP Vhr. 11. § (2) bekezdés a) pont szerinti intézkedések.

3.2. Kifizetési okirat

A Nemzeti Kifizető Ügynökség az agrártámogatási jogviszony fennállása során a Kedvezményezett kifizetési kérelmének tárgyában a kifizetés engedélyezésére irányuló döntését kifizetési okiratba foglalja.

4. Tájékoztatás jogorvoslati kérelem benyújtásának lehetőségéről

A Kedvezményezett a Támogató (lásd: KAP tv. 10. § 21. pont) döntése ellen – figyelemmel a KAP tv. 35. § (2) bekezdés f) pontjára és a KAP Vhr. 21. § (3) bekezdésében és a 30. § (3) bekezdésében foglalt kizáró okokra – a döntés közlésének időpontjától kezdődően jogorvoslati kérelmet nyújthat be, ha a döntés meghozatalára vagy módosítására, valamint a támogatás folyósítására, visszakövetelésére vonatkozó eljárás jogszabálysértő vagy a felhívásban foglalt előírásokba ütközik.

A jogorvoslati kérelem benyújtására az érintett döntés közlésétől számított 15 napon belül, egy alkalommal, a megsértett jogszabályi rendelkezés, valamint az indokok megjelölésével és a jogorvoslati kérelmet alátámasztó iratok mellékelésével van lehetőség.

Indokolás és pontos hivatkozás hiányában a jogorvoslati kérelem a KAP Vhr. 57. §-ában foglaltak szerint visszautasításra kerül.

A Kedvezményezett a miniszternek címzett jogorvoslati kérelmét a <https://www.mvh.allamkincstar.gov.hu/e-ugyintezes> elérhetőségen (a továbbiakban: elektronikus felület) az *Elektronikus kérelembeadás* menüpontot kiválasztva, Központi Azonosítási Ügynök szolgáltatással történő azonosítást követően, elektronikus úton nyújthatja be.

A jogorvoslati kérelemről szóló döntés meghozataláig a benyújtója a jogorvoslati kérelmet az elektronikus felületen visszavonhatja.

A visszavont jogorvoslati kérelmet újból előterjeszteni nem lehet.

A miniszter részére történő felterjesztésre a jogorvoslati kérelem beérkezését követő 30 nap áll a támogató rendelkezésére. Ezen időtartam alatt a támogató a jogorvoslati kérelmet megvizsgálja és azt a miniszter részére felterjeszti, kivéve, ha a jogorvoslati kérelem visszautasításának, a jogorvoslati kérelemre irányuló eljárás megszüntetésének van helye, továbbá egészben vagy részben helyt ad a jogorvoslati kérelemben foglaltaknak, és annak megfelelően döntését módosítja vagy visszavonja.

A jogorvoslati eljárás során kizárólag a döntés ellen benyújtott jogorvoslati kérelemben vitatottak kivizsgálására kerül sor. A KAP Vhr. 58. §-ában foglalt jogorvoslati eljárás lefolytatására felterjesztést követően 60 nap áll a miniszter rendelkezésére.

5. A fejlesztéssel érintett ingatlanra vonatkozó feltételek

Nem támogatható olyan művelet, amely a beruházást, illetve a támogatott tevékenységet olyan ingatlanon (saját, lízingelt vagy bérelt) kívánja megvalósítani, amely a támogatási kérelem benyújtásának időpontjától nem per- és igénymentes, kivéve, ha a Kedvezményezett az igény jogosultja.

Nem támogatható olyan művelet, amelyet olyan ingatlanon kívánnak megvalósítani, amelyen az állami támogatás igénybevételét hazai, vagy európai uniós jogszabály kizárja (pl.: a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény 21/E. § záportározó, az árvízcsúcs-csökkentő tározó, a szükségtározó és a belvíztározó területen lévő földön).

Amennyiben a beruházást, illetve a támogatott tevékenységet osztatlan közös tulajdonban álló ingatlanon kívánják megvalósítani, a támogatási kérelem benyújtásának jogosultsági feltétele a tulajdonostársak között közokiratba vagy teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalt használati megállapodás, és az ahhoz tartozó használati megosztásra vonatkozó vázrajz támogatási kérelem mellékleteként történő benyújtása.

A Kedvezményezett nem köteles benyújtani a fejlesztéssel érintett ingatlanra vonatkozó tulajdoni lapot, azonban valamennyi fejlesztéssel érintett ingatlan vonatkozásában köteles gondoskodni arról, hogy a tulajdoni lapon feltüntetésre kerüljenek azok az ingatlanhoz kapcsolódó jogok és jogi szempontból jelentős tények, melyek kétséget kizáróan igazolják a Kedvezményezett tulajdonjogát, vagy az őt megillető használati jogokat, melyet a Támogató az ingatlan-nyilvántartásban ellenőriz.

A felhívás rendelkezhet akként, hogy tulajdoni lap másolat csatolandó, ez esetben eltérő rendelkezés hiányában elegendő szemle típusú, e-hiteles tulajdoni lap másolat.

1. Amennyiben a fejlesztéssel érintett ingatlan a Kedvezményezett kizárólagos tulajdonában van, a Kedvezményezett tulajdonjogát a tulajdoni lapon szereplő tulajdonjog bejegyzés igazolja.
2. Amennyiben a fejlesztéssel érintett ingatlan nincs a Kedvezményezett tulajdonában vagy nem a Kedvezményezett kizárólagos tulajdona, és az ingatlan a Kedvezményezett kizárólagos tulajdonába kerül:
A tulajdonosváltás a Kedvezményezett / Magyar Állam tulajdonjogának a tulajdoni lapon történő bejegyzésével igazolható.
Kisajátítás esetén a művelethez kapcsolódó záró kifizetési kérelem benyújtásáig kell bejegyezni az ingatlan-nyilvántartásba a *kisajátítási terv elkészítéséről, felülvizsgálatáról, záradékolásáról, valamint a kisajátítással kapcsolatos értékkülönbözet megfizetésének egyes kérdéseiről* szóló 178/2008. (VII. 3.) Korm. rendelet szerinti kisajátítási terv alapján az érintett ingatlanok tulajdoni lapjain a tulajdonváltozást.
3. Amennyiben a fejlesztéssel érintett ingatlan nincs a Kedvezményezett kizárólagos tulajdonában, és ezen ingatlan/ingatlanrész nem kerül a Kedvezményezett kizárólagos tulajdonába, illetve amennyiben a fejlesztéssel érintett ingatlan/ingatlanrész haszonélvezeti joggal terhelt, az a)-c) alpontokban felsorolt valamennyi irat benyújtása szükséges:

- a) a fejlesztéssel érintett ingatlan valamennyi tulajdonosának és haszonélvezőjének, illetve a fejlesztéssel érintett ingatlanrész tulajdonosának és haszonélvezőjének közokiratba vagy teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalt, a Ptk. szabályai szerint érvényes jognyilatkozata (a továbbiakban: tulajdonosi/haszonélvezői nyilatkozat) arról, hogy hozzájárul a támogatási kérelemben szereplő művelet megvalósításához és a támogatási időszak során megvalósuló infrastrukturális fejlesztések Kedvezményezett által történő aktiválásához, továbbá az ingatlant a felhívásban rögzített kötelező fenntartási időszak végéig a fejlesztés céljára a Kedvezményezett rendelkezésre bocsátja;

Kiskorú- illetve gondnokság alá helyezett nagykorú tulajdonos/haszonélvező nyilatkozatára vonatkozó rendelkezések:

- **Cselekvőképtelen kiskorú tulajdonos/haszonélvező** nevében- illetve helyett a törvényes képviselője által tett tulajdonosi/haszonélvezői nyilatkozat nyújtandó be, amelyhez szükséges mellékelni a gyámhatóságnak a tulajdonos/haszonélvező nyilatkozattételéhez való jóváhagyását tartalmazó nyilatkozatát, amennyiben az a törvényes képviselő által a kiskorú nevében tett tulajdonosi/haszonélvezői nyilatkozat érvényességéhez a Ptk. 2:15. § szerint szükséges;
- **Korlátozottan cselekvőképes kiskorú tulajdonos/haszonélvező** nevében- illetve helyett a törvényes képviselője által tett tulajdonosi/haszonélvezői nyilatkozat nyújtandó be, vagy a korlátozottan cselekvőképes kiskorú tulajdonos/haszonélvező saját maga által tett tulajdonosi/haszonélvezői nyilatkozat, mellékelve ahhoz a törvényes képviselőjének – a tulajdonosi/haszonélvezői nyilatkozat korlátozottan cselekvőképes kiskorú általi megtételéhez való – hozzájáruló nyilatkozatát. Korlátozottan cselekvőképes kiskorú tulajdonos/haszonélvező, illetve törvényes képviselője által tett tulajdonosi/haszonélvezői nyilatkozathoz szükséges mellékelni a gyámhatóságnak a tulajdonos/haszonélvező nyilatkozattételéhez való jóváhagyását tartalmazó nyilatkozatát, amennyiben az a tulajdonosi/haszonélvezői nyilatkozat érvényességéhez a Ptk. 2:15. § szerint szükséges.
- **Cselekvőképességében részlegesen korlátozott (gondnokság alá helyezett) tulajdonos/haszonélvező** nyilatkozatához szükséges mellékelni a törvényes képviselőnek a – tulajdonosi/haszonélvezői nyilatkozat cselekvőképességében részlegesen korlátozott személy általi megtételéhez való hozzájárulását tartalmazó nyilatkozatot, amennyiben a tulajdonosi/haszonélvezői nyilatkozat olyan ügycsoportba tartozik, amelyben a nyilatkozattevő cselekvőképessége a bíróság cselekvőképességet részlegesen korlátozó ítélete szerint korlátozott, valamint a gyámhatóságnak a tulajdonos/haszonélvező nyilatkozattételét jóváhagyó engedélyét, amennyiben az a tulajdonosi/haszonélvezői nyilatkozat érvényességéhez a Ptk. 2:23. §-a szerint szükséges.
- **Cselekvőképtelen nagykorú (gondnokság alá helyezett) tulajdonos/haszonélvező** esetén a nevében- illetve helyette a gondnoka által tett tulajdonosi/haszonélvezői nyilatkozat-, valamint – amennyiben az a tulajdonosi/haszonélvezői nyilatkozat érvényességéhez a Ptk. 2:23. §-a szerint szükséges – a gyámhatóságnak a tulajdonos/haszonélvező nyilatkozattételét jóváhagyó engedélye nyújtandó be.

- b) a Kedvezményezettnek legalább a fenntartási időszak végéig szóló bérleti, vagyonkezelési, vagy egyéb jogcímen, birtokláshoz való jogot igazoló és használatot biztosító közokiratba vagy teljes bizonyító erejű magánokiratban foglalt **szerződéssel** kell rendelkeznie és azt be kell nyújtania;
- c) amennyiben az ingatlant többen is bérlik, úgy a szerződés mellékleteként olyan helyszínrajzot kell csatolni, amelyen egyértelműen jelölésre kerül, hogy a Kedvezményezett az ingatlan mely részét használja.

A 3. pont b) alpontja szerinti szerződés akkor fogadható el, amennyiben megfelel az alábbiaknak:

- legalább a művelet fenntartási, illetve működtetési (a továbbiakban az ÁÚF-ben együtt: fenntartási) időszakának végéig szól,
- tartalmazza a fenntartási időszakra, a támogatási kérelemben tervezett fejlesztés megvalósítására vonatkozó garanciális feltételeket, illetve a szerződésszegés esetére vonatkozó felelősséget,
- tartalmaz olyan rendelkezést, amely biztosítja, hogy az ingatlan tulajdonosa a fejlesztés révén ne részesülhessen – az állami támogatási szabályok szerint – jogtalan előnyben (pl.: a jogviszony megszűnésének szabályozása körében ki kell térni különösen a fejlesztés esetleges maradványértékének elszámolására, oly módon, hogy az ingatlan tulajdonosa a maradványérték megtérítésére köteles, amennyiben az nem került egyéb módon ellentételezésre),
- nem tartalmazhat olyan rendelkezést, melynek alapján a felek bármelyike azt rendes felmondással megszüntetheti, vagy attól egyoldalúan elállhat.

A szerződésben foglalt jogok és kötelezettségek harmadik személy részére történő átruházása kizárólag a Nemzeti Irányító Hatóság előzetes írásbeli beleegyezésével gyakorolható,

- nem tartalmazhat olyan rendelkezést, ami a bérlő, használó számára az elvitel jogát korlátozná.

A 3. pont b) alpontja szerinti szerződésként elfogadható a **függő hatályú szerződés** is, amennyiben a szerződés hatálybalépésének feltétele kizárólag a támogatási kérelem alapján igényelt támogatás odaítélése, illetve az agrártámogatási jogviszony létrejötte. Ilyen esetben a fejlesztéssel érintett ingatlanra vonatkozó használati jog megfelelően igazoltnak tekintendő, feltéve, hogy a szerződés a jelen ÁÚF-ben a 3. pont b) alpontja szerinti szerződésekre előírt valamennyi egyéb követelménynek megfelel, és a szerződés rendelkezései alapján a kedvezményezett használati jogosultsága a hatálybalépést követően legalább a fenntartási időszak végéig biztosított.

A 2. és 3. pontban foglaltak mellett a **közös tulajdonban** lévő ingatlan esetére további speciális szabályok vonatkoznak:

Amennyiben nem áll rendelkezésre megosztási vázrajz és közös tulajdon használatára vonatkozó, közokiratban vagy teljes bizonyító erejű magánokiratban rögzített megállapodás, vagy ezt meghatározó jogerős bírósági ítélet, a támogatási kérelem benyújtásáig valamennyi tulajdonostárs és haszonélvező nyilatkozata szükséges arról, hogy hozzájárul a támogatási kérelemben tervezett fejlesztés megvalósításához és a támogatási időszak során megvalósuló infrastrukturális fejlesztések Kedvezményezett által történő aktiválásához, továbbá az ingatlan a kötelező fenntartási időszakban a fejlesztés céljára rendelkezésre áll.

Amennyiben az ingatlanra vonatkozóan rendelkezésre áll megosztási vázrajz és/vagy használati megállapodás, és

- a *fejlesztés kizárólag a Kedvezményezett által használt ingatlanrészt érinti*, tulajdonosi hozzájárulás csatolása nem szükséges, kizárólag a megosztási vázrajz és/vagy használati megállapodás benyújtása szükséges;
- a *fejlesztés nem kizárólag a Kedvezményezett által használt ingatlanrészt érinti*, a támogatási döntés meghozataláig valamennyi tulajdonostárs és haszonélvező, valamint kiskorú tulajdonos esetén a törvényes képviselő, illetve a gyámhatóság közokiratba vagy teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalt nyilatkozata is szükséges arról, hogy hozzájárul a támogatási kérelemben tervezett fejlesztés megvalósításához és a támogatási időszak során megvalósuló infrastrukturális fejlesztések Kedvezményezett általi aktiválásához, továbbá az ingatlan a kötelező fenntartási időszakban a fejlesztés céljára rendelkezésre áll. (Nem támogatható az a művelet, amely esetében megállapításra kerül, hogy az érintett megvalósítási hely a felhívás céljával ellentétes előny megszerzése okán került megosztásra.)

4. Amennyiben a beruházással érintett ingatlan állami tulajdonban van, a kincstári vagyron részét képezi, vagy önkormányzati tulajdonban van, úgy az alábbi dokumentumokat szükséges benyújtani a főszabálytól eltérően legkésőbb az első kifizetési kérelem (beleértve az előlegigénylést is) benyújtásáig:

- Amennyiben a Kedvezményezett vagyonkezelési, haszonbérleti szerződés vagy törvényben történő kijelölés alapján közvetlen jogviszonyban áll a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.-vel (a továbbiakban: MNV Zrt.) vagy a Nemzeti Földalap kezeléséért felelős szervvel:
 - Központi költségvetési szerv által, kizárólag saját vagyonkezelésében lévő, MNV Zrt. illetékességébe tartozó állami ingatlan(ko)n megvalósított fejlesztés esetén a tulajdoni lapon szereplő bejegyzéssel igazolható a vagyonkezelési jog. Egyéb igazoló dokumentum benyújtása nem szükséges.
 - Egyéb – központi költségvetési szerv által nem kizárólag saját vagyonkezelésében lévő vagy központi költségvetési szervtől eltérő személy által állami ingatlanokon megvalósított – fejlesztések esetén, vagy a Nemzeti Földalap kezeléséért felelős szerv illetékességébe tartozó ingatlanon megvalósított fejlesztés esetén:

- az MNV Zrt. vagy a Nemzeti Földalap kezeléséért felelős szerv nyilatkozata szükséges arról, hogy hozzájárul a művelet megvalósításához, és nem tesz olyan intézkedést a Kedvezményezettel szemben, amely a támogatási kérelem cél megvalósítását szolgáló – fenntartási kötelezettségének végéig tartó – hasznosítási és/vagy a művelet támogatási okiratában foglalt egyéb kötelezettség teljesítését veszélyezteti, vagy lehetetlenné teszi.

Amennyiben a Kedvezményezett az MNV Zrt.-től vagy a Nemzeti Földalap kezeléséért felelős szervtől eltérő szervezettel áll az állami ingatlan tekintetében bérleti, egyéb jogcímen, birtokláshoz való jogot igazoló és használatot biztosító közvetlen jogviszonyban:

- a) központi költségvetési szerv vagyongazdálkodásában lévő ingatlanon a Kedvezményezett harmadik személy által megvalósítani tervezett fejlesztés, amennyiben a központi költségvetési szerv meghatalmazást kapott az MNV Zrt.-től a tulajdonosi hozzájárulás kiadásához szükséges:
 - a központi költségvetési szerv MNV Zrt.-től kapott felhatalmazásának másolata, amennyiben az nem található meg az MNV Zrt. honlapján;
 - a központi költségvetési szerv által kiadott vagyongazdálkodási és tulajdonosi hozzájárulás, amellyel hozzájárul a művelet megvalósításához, és kijelenti, hogy nem tesz olyan intézkedést a Kedvezményezettel szemben, amely a támogatási kérelem céljának megvalósítását szolgáló – fenntartási kötelezettségének végéig tartó – hasznosítási és/vagy a művelet támogatási okiratában foglalt egyéb kötelezettség teljesítését veszélyezteti, vagy lehetetlenné teszi;
 - bérleti, egyéb jogcímen, birtokláshoz való jogot igazoló és használatot biztosító szerződés.
- b) Egyéb – MNV Zrt. által kiadott felhatalmazással nem rendelkező, vagy a Nemzeti Földalap kezeléséért felelős szerv illetékességébe tartozó, központi költségvetési szerv vagyongazdálkodásában lévő ingatlanon, vagy bármely egyéb, harmadik személy által megvalósított – fejlesztés esetén szükséges:
 - az MNV Zrt. vagy a Nemzeti Földalap kezeléséért felelős szerv nyilatkozata arról, hogy hozzájárul a művelet megvalósításához, és nem tesz olyan intézkedést a Kedvezményezettel szemben, amely a támogatási kérelem céljának megvalósítását szolgáló – fenntartási kötelezettségének végéig tartó – hasznosítási és/vagy a művelet támogatási okiratában foglalt egyéb kötelezettség teljesítését veszélyezteti, vagy lehetetlenné teszi;
 - a Kedvezményezettel az állami ingatlan tekintetében bérleti vagy egyéb jogcímen, birtokláshoz való jogot igazoló és használatot biztosító közvetlen jogviszonyban lévő szervezet/személy által kiadott hozzájárulás, amellyel hozzájárul a művelet megvalósításához, és kijelenti, hogy nem tesz olyan intézkedést a Kedvezményezettel szemben, amely a támogatási kérelem céljának megvalósítását szolgáló – fenntartási kötelezettségének végéig tartó – hasznosítási és/vagy a művelet támogatási okiratában foglalt egyéb kötelezettség teljesítését veszélyezteti, vagy lehetetlenné teszi.

II. Amennyiben a beruházással érintett ingatlan önkormányzati tulajdonban van, szükséges:

- amennyiben releváns:
 - tulajdonosi nyilatkozat arról, hogy hozzájárul a támogatási kérelemben foglalt fejlesztés megvalósításához és a támogatási időszak során megvalósuló infrastrukturális fejlesztések Kedvezményezett által történő aktiválásához, továbbá az ingatlan a kötelező fenntartási időszakban a fejlesztés céljára rendelkezésre áll;
 - a Kedvezményezettnek legalább a fenntartási időszak végéig szóló bérleti, vagyongazdálkodási, egyéb jogcímen, birtokláshoz való jogot igazoló és használatot biztosító szerződés és annak bemutatása.

Felhívjuk a figyelmet továbbá, hogy amennyiben a felhívás kizárja a lakóingatlanok fejlesztését, azonban a fejlesztéssel érintett ingatlan a beruházás megkezdését megelőzően lakáscélú ingatlannak minősül, úgy legkésőbb a záró kifizetési kérelem benyújtásakor a Kedvezményezett köteles gondoskodni arról, hogy az épület fő rendeltetés szerinti jellegének megváltozásáról szóló módosítás a tulajdoni lapon átvezetésre került.

Igénymentesség fogalma:

Senkinek nincs az ingatlanra vonatkozó, akár a jelenben, akár a jövőben esedékes olyan, az ingatlan-nyilvántartásról szóló 2021. évi C. törvény végrehajtásáról szóló 179/2023. (V. 15.) Korm. rendelet szerinti bejegyzett joga, feljegyzett ténye, amely az ingatlan tulajdonosát vagy tulajdonjogának megszerzőjét az ingatlanhoz fűződő tulajdonosi jogainak gyakorlásában olyan módon és/vagy mértékben akadályozná vagy korlátozná, hogy az a támogatási kérelemben foglalt célok és a támogatási döntésben foglalt kötelezettségek teljesítését jelentős mértékben korlátozza, illetve akadályozza.

Különösen, de nem kizárólagos jelleggel az alábbi – a tulajdoni lapon bejegyzett – jogok, illetve tények minősülnek igénynek, ezek fennállása esetén az ingatlan nem minősül igénymentesnek:

- visszavásárlási és vételi jog kivéve,
 - ha a vételi jog az ingatlant terhelő jelzálogjoghoz kapcsolódik;
 - ha a Kedvezményezett olyan visszavásárlási joggal terhelt ingatlanon kívánja megvalósítani a műveletet, amelynek tulajdonjogát települési önkormányzat beépítési, fejlesztési kötelezettséggel ruházta át a Kedvezményezett részére és ennek biztosítására kötötte ki visszavásárlási jogát;
 - a Magyar Államot megillető visszavásárlási jog
- végrehajtási jog;
- a tulajdonossal szemben megindított felszámolási eljárás, végelszámolás;
- bírósági ítéleten alapuló tulajdoni korlátozás;
- bírósági vagy hatósági határozaton alapuló telekalakítási és építési tilalom elrendelésének ténye, valamint egyéb építésügyi korlátozás, kivéve, ha a fejlesztéssel létrehozandó épületre az építésügyi korlátozás nem vonatkozik;
- kisajátítási és telekalakítási eljárás megindításának a ténye, kivéve, ha a fejlesztéssel kapcsolatos telekterület bővítését célozza;
- árverés, nyilvános pályázat kitűzésének ténye;
- zárlat, zár alá vétel, zár alá vételt megelőző biztosítási intézkedés;
- tulajdonjog-fenntartáshoz kapcsolódó vevői jog ;
- az ingatlan-nyilvántartási eljárás felfüggesztésének ténye.

Amennyiben a tulajdoni lap fent fel nem sorolt bejegyzést, tényt tartalmaz, abban az esetben a Nemzeti Irányító Hatóság az értékelés során igazolásokat, okiratokat kérhet be az igénymentességnek való megfelelés vizsgálata érdekében.

Amennyiben valamely jog vagy tény széljegyként szerepel az ingatlan-nyilvántartásban, az igényként a fentiek figyelembevételével értékelendő.

Nem minősülnek igénynek a tulajdoni lapon bejegyzett terhek, így különösen:

- a jelzálogjog,
- az elidegenítési és terhelési tilalom,
- a szolgalmak.

Öntözési célt szolgáló vízellátási-mű megvalósításához az érintett földrészlet vonatkozásában hasznélvezeti jog fennállása esetén a hasznélvezetőnek, ennek hiányában a tulajdonosnak, állami tulajdonban álló ingatlan esetében az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett vagyongazdálkodónak, vagyongazdálkodói jog fennállása hiányában a tulajdonosi joggyakorló szervezetnek a hozzájárulása szükséges.

Ha a földrészt közös tulajdonban áll, a hozzájáruláshoz a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CCXII. törvény 71. § (3) és (4) bekezdésének alkalmazásával az érintett személyek tulajdoni hányad alapján számított többségi döntése szükséges.

Szolgalmi jogra vonatkozó speciális szabályok

Amennyiben a művelet megvalósításához és fenntartásához megfelelő, úgy az adott ingatlanra vonatkozó, a művelet megvalósítását lehetővé tevő szolgalmi joggal is biztosítható az ingatlanra vonatkozó jogosultság. Amennyiben a Kedvezményezett, illetve állami vagyonkezelő esetében a Magyar Állam a támogatási döntés meghozataláig rendelkezik a tulajdoni lapon bejegyzett szolgalmi joggal, akkor a tulajdonosi nyilatkozat, valamint használati jogcímet biztosító szerződés benyújtása nem szükséges, elegendő a szemle típusú tulajdoni lap másolat. Amennyiben az ingatlan-nyilvántartásban még nem került feltüntetésre, a szolgalmi jog alapítását igazoló határozatot, megállapodást is csatolni kell.

Tárolási helyre vonatkozó szabályok

Tárolási (őrzési) hely: a művelet keretében nem helyhez kötött üzemeltethető/működtethető gépek, berendezések (például: traktor, munkagép, talajművelő gépek és ezek adapterei, járművek), illetve mobil eszközök (például: sátor, konténer) támogatott beszerzése esetén mindezek **használaton kívüli tárolására** (őrzésére) szolgáló hely.

Amennyiben a művelet olyan gép, berendezés, eszköz beszerzését tartalmazza, amelynek használata, üzemeltetése helyváltoztatással jár, akkor az adott beszerzés megvalósítási helyeként annak fentiek szerinti tárolási helyére vonatkozó adatokat (cím/helyrajzi szám) kell megadni.

A tárolási hely vonatkozásában nem szükséges a fentiek szerint igazolni az ingatlan tulajdoni és használati viszonyait.

Az itt nem szabályozott kérdésekben a megvalósítási helyre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

6. Tájékoztatás az előleg igényléshez szükséges önerő igazolásának módjáról, és a művelet megvalósításának időtartamával kapcsolatos előírásokról.

6.1. Az előleg igényléshez szükséges önerő igazolása

Amennyiben a Kedvezményezett - a természetes személyt is beleértve - **projektszámla nyitása, vagy kincstári számla rendelkezésre állása mellett vesz igénybe előleget, úgy – felhívás eltérő rendelkezése hiányában - az előlegkérelem keretében igazolni köteles legalább az igényelt előleg mértékével megegyező összegű önerő rendelkezésre állását az alábbiak szerint.**

Amennyiben a Kedvezményezett biztosíték (azaz bankgarancia) nyújtási kötelezettség ellenében vesz igénybe előleget, úgy az önerő igazolására nincs szükség.

Kedvezményezett típusa	Önerő típusa	Igazolás módja
Kizárólag önkormányzatok, önkormányzati társulások, költségvetési szervek esetén:		
önkormányzat	költségvetési előirányzat	Képviselő-testületi határozat, vagy a képviselő-testület költségvetési rendeletbe foglalt - a tartalék feletti rendelkezési jogot átruházó - felhatalmazása alapján a polgármester nyilatkozata a saját forrás biztosításáról. Ez a dokumentum az előleg igénylési kérelemhez csatolva nyújtandó be. Amennyiben a támogatási okirat közlését követően a művelet összköltségéhez viszonyítva az önerő aránya növekedett, úgy a támogatási kérelemhez korábban csatolt önerő igazolás módosítása és ismételt benyújtása szükséges. (A határozat kötelező tartalmi elemeit ld. a táblázat alatt.)
önkormányzati társulás	költségvetési előirányzat	Önkormányzati társulás esetén a társulási tanács határozata vagy a képviselő-testület költségvetési rendeletbe foglalt - a tartalék feletti rendelkezési jogot átruházó - felhatalmazása alapján a polgármester nyilatkozata. Ez a dokumentum az előleg igénylési kérelemhez csatolva nyújtandó be. Amennyiben a támogatási okirat közlését követően a művelet összköltségéhez viszonyítva az önerő aránya növekedett, úgy a támogatási kérelemhez korábban csatolt önerő igazolás módosítása és ismételt benyújtása szükséges. (A határozat kötelező tartalmi elemeit ld. a táblázat alatt.)

költségvetési szerv	költségvetési előirányzat	Az irányító szerv vezetőjének nyilatkozata a saját forrás biztosításáról. Ez a dokumentum az előleg igénylési kérelemhez csatolva nyújtandó be. Amennyiben a támogatási okirat közlését követően a művelet összköltségéhez viszonyítva az önerő aránya növekedett, úgy a támogatási kérelemhez korábban csatolt önerő igazolás módosítása és ismételt benyújtása szükséges.
Egyéb Kedvezményezetttek esetén:		
	számlapénz	A forrás igazolására kizárólag a Kedvezményezett nevére kiállított, 30 napnál nem régebbi bankszámlakivonat vagy banki igazolás fogadható el. Felhívjuk a figyelmet, hogy amennyiben a számlapénz rendelkezésre állását több számlakivonattal, vagy banki igazolással kívánja igazolni, a becsatolt dokumentumoknak ugyanarra a napra vonatkozó egyenleget kell tartalmaznia.
	bankbetét	30 napnál nem régebbi, a Kedvezményezett nevére a számlavezető vagy hitelintézet által kiadott igazolás a bankbetét összegéről, és annak meglétéről. Felhívjuk a figyelmet, hogy amennyiben a bankbetét rendelkezésre állását több banki igazolással kívánja igazolni, a becsatolt dokumentumoknak ugyanarra a napra vonatkozó egyenleget kell tartalmaznia! Forinttól eltérő deviza betét esetén a fentiek szerinti napon az MNB által közzétett deviza középárfolyamon kell átszámítani forintra.
	névre szóló értékpapír	A Kedvezményezett nevére kiállított, 30 napnál nem régebbi értékpapír számlakivonat vagy banki igazolás. Felhívjuk a figyelmet, hogy amennyiben az értékpapír rendelkezésre állását több számlakivonattal, vagy értékpapír számlára vonatkozó banki igazolással kívánja igazolni, a becsatolt dokumentumoknak ugyanarra a napra vonatkozó egyenleget kell tartalmaznia!
	hitel	A hitelintézet vagy pénzügyi vállalkozás által kiadott kötelező érvényű finanszírozási ajánlat: hitelígérvény, vagy megkötött hitel/kölcsönszerződés (kötelező formai elemeit ld. a táblázat alatt).
	tagi kölcsön, magánkölcsön	Kölcsönszerződés és banki átutalásról igazolás vagy bevételi pénztárbizonylat.
	a művelet megvalósítása érdekében végrehajtott tőkeemelés	30 napnál nem régebbi, a hitelintézet által kiadott igazolás a törzstőke-emelés címén befizetett összegről. Amennyiben számlapénz, bankbetét és értékpapír is forrás, akkor az ezeket igazoló dokumentummal egy napon kell kiadni ezt az igazolást is.
	zártvégű pénzügyi lízing	Lízingszerződés, a mellékleteket képező átadás-átvételi jegyzőkönyvvel és fizetési ütemtervvel.

	az államháztartás alrendszeréből származó egyéb támogatás (vissza nem térítendő támogatás, visszatérítendő támogatás, kamattámogatás, kedvezményes kamatú és kamatmentes hitel/kölcsön, fejlesztési adókedvezmény, kockázati tőkejuttatás)	Megkötött hitelszerződés, támogatási okirat, határozat támogatás odaítéléséről.
	az államháztartás alrendszerein kívülről származó egyéb támogatás (vissza nem térítendő támogatás, visszatérítendő támogatás)	Megkötött hitelszerződés, támogatási okirat, határozat támogatás odaítéléséről.
	kifizetett számlák, vagy egyéb, az elszámolást alátámasztó dokumentumok	Az önerő rendelkezésre állásának igazolását megelőzően felmerült, a művelet elfogadott költségvetésében szereplő költség alátámasztását szolgáló számla (szállítói előlegszámla), vagy egyéb, a gazdasági eseményt hitelesen dokumentáló bizonylat, valamint a kifizetést igazoló bizonylat másolata, továbbá egyéb, a művelethez kötődő teljesítést alátámasztó dokumentumok másolata (a szállítói előlegszámlával történő sajáterő igazolás esetében a teljesítés igazolása nem szükséges). Az így benyújtott dokumentumok kifizetési kérelem keretében történő ismételt benyújtása nem szükséges.
	víziközmű társulat általi finanszírozás	Társulati alapító okirat, az érdekeltségi hozzájárulás kivetéséről szóló társulati határozat (amely tartalmazza az érdekeltségi egységeket). Amennyiben a társulat a hozzájárulásokat hitelből előlegezi meg, akkor a hitelszerződés vagy a hitelintézet által kiadott kötelező érvényű hitelígérvény. A Kedvezményezett és a víziközmű társulat közötti megállapodás a forrás átadásáról.

A fenti igazolási módok helyettesítésére a Nemzeti Irányító Hatóság más dokumentumok benyújtását is előírhatja.

A Magyar Államkincstár által kiadott, a KAP ST keretében nyújtott támogatás igénybevétele iránti kifizetési kérelemmel kapcsolatos általános tájékoztatásról szóló **kincstári közlemény** részletes leírást tartalmaz – többek között - az előlegigénylés általános szabályai, az előleg felhasználásának és elszámolásának módjairól, valamint a biztosítéknyújtási kötelezettségre vonatkozó előírások gyakorlati alkalmazásáról.

6. 2. A művelet megvalósítása

6.2.1 A művelet megkezdése

A felhívásban művelet a tartalmilag és formailag részletesen kidolgozott, megfelelő pénzügyi háttérrel és végrehajtási ütemezéssel rendelkező fejlesztési elképzelés. Tágabb értelemben művelet a KAP Vhr. III. fejezetének hatálya alá tartozó intézkedések köre.

Megkezdett művelet – felhívás eltérő rendelkezése hiányában – abban az esetben részesülhet támogatásban, ha a támogatási kérelem benyújtásakor nem minősül fizikailag befejezettnek és a felhívás lehetővé teszi a megkezdett műveletek támogatását.

Korszerűsítés vagy bővítés, energiahatékonyság javulásra irányuló művelet a támogató által lefolytatott, előzetes helyszíni szemlét követően kezdhető meg.

Az előzetes helyszíni szemlére vonatkozó szabályok:

A támogatási kérelem adatai helyénvalóságának ellenőrzése érdekében a művelet megvalósítása tervezett helyszínének felkeresését (előzetes helyszíni szemle) lehet elrendelni.

Ha az előzetes helyszíni szemle a Kedvezményezett közreműködése nélkül, külső vizsgálattal (szemrevételezéssel, méréssel) vagy távérzékeléssel elvégezhető, mellőzhető az előzetes helyszíni szemléről történő értesítés. Ebben az esetben az előzetes helyszíni szemle a Kedvezményezett vagy meghatalmazottja jelenléte nélkül is elvégezhető, és a jegyzőkönyv másolatát - annak lezárását követő tizenöt napon belül az elektronikus kapcsolattartás szabályai szerint ki- kell küldeni a Kedvezményezett részére. A jegyzőkönyvre a Kedvezményezett a közléstől számított nyolc napon belül észrevételt tehet.

A jegyzőkönyv egy másolati példányát az ellenőr - ha az ehhez szükséges technikai feltételek adottak, és papír alapú jegyzőkönyv készül - köteles a Kedvezményezettnek a helyszínen átadni vagy azt részére a jegyzőkönyv lezárásától számított tizenöt napon belül megküldeni, amelyre a Kedvezményezett a jegyzőkönyv közlésétől számított nyolc napon belül észrevételt tehet.

Az eljárási határidőbe nem számít bele a Kedvezményezett kiértékelésétől az ellenőrzés, illetve szemle befejezéséig eltelt idő, továbbá a helyszíni szemle jegyzőkönyvének a Kedvezményezett részére történő átadásától vagy kiküldésétől az észrevétel beérkezéséig tartó időtartam.

Ha a Kedvezményezett az előzetes helyszíni szemle lebonyolítását megtagadja, akadályozza, illetve az előzetes helyszíni szemlét végzőkkel nem működik együtt, akkor a támogatási kérelme kizárásra kerül a további értékelésből, és erre az ellenőr felhívja a Kedvezményezett figyelmét.

A támogatott művelet megkezdése időpontjának az alábbi időpontok közül a legkorábbi minősül:

a) építési beruházás esetén az első munkafolyamat építési naplóba történő első bejegyzése. Építési napló hiányában, a művelet megkezdése a támogatott beruházás kivitelezési megállapodásban meghatározott kezdőnap;

b) tárgyi eszköz, forgóeszköz, immateriális javak (együttesen: eszközök) beszerzése esetén:

ba) a Kedvezményezett általi első, a szállító által visszaigazolt, jogilag kötelező érvényű megrendelés napja,

bb) a ba) alpont szerinti megrendelés hiányában – az arra vonatkozóan elsőként megkötött, jogilag kötelező érvényű szerződés létrejöttének a napja;

c) létesítmény felvásárlása esetén a felvásárlás időpontja;

d) szolgáltatás – a korlátozottan elszámolható költségek alá tartozó szolgáltatásokat ide nem értve -, egyéb tevékenység támogatása esetén, amennyiben a szerződéskötést megelőzően megrendelésre kerül sor, ennek időpontja, előzetes megrendelés hiányában, a megvalósításra megkötött első szerződés hatályba lépésének napja, függetlenül a szerződés létrejöttének napjától, érvényességétől;

e) fejlesztési célú pénzeszközök átadását tartalmazó művelet esetén az első pénzátadás napja;

f) beruházás saját vállalkozásban történő megvalósítását, vagy saját vállalkozásban teljesített szolgáltatást tartalmazó művelet vonatkozásában:

- építési tevékenységnél építési napló vezetés kötelezettségének fennállása esetén a támogatással érintett első munkafolyamat építési naplóba történt bejegyzésének napja;
- oktatást, képzést, vagy rendezvényeket magába foglaló szolgáltatás esetén az első ilyen esemény napja;
- egyéb esetekben az alábbiak közül a legkorábbi időpont:
 - nem előkészítési költségnek minősülő számla, vagy egyéb elszámolást alátámasztó bizonylaton szereplő fizikai teljesítés, a bizonylat kiállításának és a bizonylat kiegyenlítésének dátuma közül a legkorábbi időpont, vagy
 - a tevékenység végrehajtásában résztvevő saját foglalkoztatott munkaköri leírásában, munkáltatói utasításban e művelet kapcsán megjelölt kezdési időpont;

g) ha felhívás lehetővé teszi földterület-, ingatlanvásárlás esetén az adásvételi szerződés kelte, amennyiben az ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzés megvalósul.

Nem tekintendő a művelet megkezdésének a földterület megvásárlása - ha az nem képezi a beruházás elszámolható költségét -, továbbá a művelet-előkészítési tevékenység.

Amennyiben a művelet több célterületre terjed ki, a művelet megkezdésének időpontja az egyes célterületeknek megfelelő tevékenységek kezdési időpontjai közül a legkorábbi időpont.

Konzorciumok esetén:

A megkezdettséget művelet szinten szükséges értelmezni, tehát az egyes tagok által megvalósított tevékenységek közül a fentiek szerint legkorábban megkezdett alapján kell a művelet megkezdésének időpontját megállapítani.

Keretszerződések, keretmegállapodások kezelése:

Amennyiben valamely támogatott tevékenység vonatkozásában a Kedvezményezett keretszerződéssel, keretmegállapodással rendelkezik, a művelet megkezdése időpontjának az adott művelet vonatkozásában készült külön kiegészítő szerződés, megállapodás hatályba lépése, vagy ennek hiányában az egyedi megrendelést igazoló dokumentum kiállításának, létrejöttének dátuma minősül.

Adott művelet vonatkozásában felfüggesztő hatályú szerződések kezelése:

Amennyiben a szerződés hatályba lépésének időpontja a szerződés érvényességének (létrejöttének) időpontjától eltér, vagy a szerződés felfüggesztő feltételt tartalmaz, a művelet megkezdésének a hatályba lépés vagy a feltétel bekövetkeztének napja minősül.

6.2.2 A művelet fizikai befejezése

A művelet fizikailag befejezett, amennyiben a művelet keretében támogatott valamennyi tevékenység a támogatási okiratban meghatározottak szerint, a felhívásban meghatározott feltételek mellett teljesült.

A művelet fizikai befejezés napjának a művelet utolsó támogatott tevékenysége fizikai teljesítésének a napja minősül, a következők szerint:

1. eszközbeszerzés és információs technológia-fejlesztés beszerzése (hardver) esetén üzembe helyezés dátuma, melyet az üzembe helyezési jegyzőkönyv igazol;

2. ingatlanfejlesztés és infrastrukturális beruházás esetén a használatba vétel megtörténtének napja (engedélyköteles építés esetén a végleges használatbavételi engedélyben, infrastrukturális beruházás esetében a szükséges, végleges szakhatósági engedélyben meghatározott időpont vagy az üzemeltetéshez, működtetéshez szükséges egyéb engedélyek, tanúsítványok esetében a kiállított dokumentumokban megadott időpont, vagy nem engedélyköteles építés esetén a műszaki átadás-átvétel lezárásának napja);
3. tanácsadásnál a végső Kedvezményezett által aláírt teljesítésigazolás napja, annak hiányában a tanácsadási napló szerinti utolsó tanácsadás napja;
4. képzés esetén a képzés teljesítését igazoló dokumentum kiállításának napja;
5. minőség-, környezet- és egyéb irányítási, vezetési, hitelesítési rendszerek, szabványok bevezetése esetén a tanúsítvány kiállításának, a minősítés megszerzésének vagy a nyilvántartásba vétel napja;
6. gyártási licenc és gyártási know-how, információs technológia-fejlesztés beszerzése (szoftver), honlapfejlesztés esetén a teljesítést igazoló dokumentum kiállításának napja;
7. ingatlan bérlet és folyamatos teljesítés esetén a műveletben beállított időtartamra vonatkozó számlák közül az utolsó szerinti teljesítés időpontja;
8. termék (beleértve az alkatrészt és/vagy részegységet) vagy technológia fejlesztés esetén a vonatkozó ismertető kiadvány megjelenésének napja;
9. szolgáltatás, könyvvizsgálat esetén a teljesítés napja;
10. egyéb tevékenység esetében a tevékenység megvalósulásának napja;
11. amennyiben a felhívás működtetési/kötelezettségvállalási időszakot ír elő, akkor a működtetési/kötelezettségvállalási időszak utolsó napja.

6.2.3. A művelet helyszíni vizsgálatára vonatkozó szabályok

A helyszíni ellenőrzés keretében meg kell vizsgálni, hogy az adott tevékenység végrehajtására a vonatkozó szabályoknak megfelelően került-e sor, valamint ki kell terjednie a támogatás minden feltételére és minden kapcsolódó kötelezettség betartására, amely a helyszíni vizsgálat során ellenőrizhető és adminisztratív úton nem vizsgálható.

A helyszíni vizsgálat arra is kiterjed, hogy a tevékenység tényleges vagy célzott hasznosítása megfelel-e azoknak a támogatási kérelemben leírt hasznosítási céloknak, amelyekre a támogatást nyújtották.

A helyszíni ellenőrzés során az igazoló dokumentumokban szereplő adatok alapján ellenőrizni kell a Kedvezményezett által bejelentett adatok pontosságát. Ez annak ellenőrzését is magában foglalja, hogy a Kedvezményezett által benyújtott kifizetési kérelmet alátámasztják-e számviteli vagy más dokumentumok, ideértve szükség esetén a kifizetési kérelemben szereplő adatok pontosságának harmadik felek birtokában lévő adatok vagy dokumentumok alapján történő ellenőrzését is.

A helyszíni ellenőrzés során ellenőrizni kell különösen

- a) a támogatási döntésnek megfelelő fizikai és pénzügyi előrehaladást és azok összhangját,
- b) azt, hogy a kifizetési kérelemhez benyújtott alátámasztó bizonylatok és dokumentumok eredeti papíralapú vagy elektronikus példánya rendelkezésre áll-e,
- c) a kifizetés kérelemhez benyújtott kapcsolódó elszámoló bizonylatokat,
- d) az elszámoló bizonylatokhoz tartozó szerződések és a kapcsolódó teljesítésigazolásokat,
- e) a Kedvezményezett által benyújtott nyilatkozat összhangját az azt megalapozó bizonylatokkal,
- f) a nyilvánosságra és tájékoztatásra vonatkozó szabályok betartását,
- g) a művelet szintű elkülönített számviteli nyilvántartás vezetését.

Az elszámoló bizonylatok ellenőrzése történhet mintavételezés alapján, a támogató által előzetesen jóváhagyott módszertan szerint.

Képzések, konferenciák, egyéb rendezvények megvalósításának vizsgálatára eseményszemle rendelhető el, amelyet az esemény konkrét időpontjában kell lefolytatni. Az eseményszemle célja az esemény a megvalósításának ellenőrzése és az elszámolni kívánt kiadások helyszínen történő beazonosítása.

6.2.4. A művelettel kapcsolatos változások bejelentése

A támogatási okirattal rendelkező Kedvezményezett köteles bejelenteni a támogató részére a támogatott művelet műszaki- szakmai tartalmát, költségvetését, illetve az egyéb, jogszabályi szempontot vagy támogathatósági feltételt érintő változást a tudomására jutástól számított nyolc napon belül.

A Kedvezményezettnek – felhívás eltérő rendelkezése hiányában – legfeljebb négy alkalommal van lehetősége változás-bejelentés benyújtására, azonban egy változás-bejelentés több változás egyidejű bejelentésére is irányulhat. A változás-bejelentések közül legfeljebb kettő vonatkozhat a műszaki-szakmai tartalom módosítására.

A KAP Vhr. 79. § (1) bekezdése szerint korlátozott számú változás-bejelentések körébe tartoznak különösen az alábbi változások:

- **Egyszeri elszámolásról többszöri elszámolásra történő áttérés** (KAP Vhr. 95. § (2) és (3) bekezdése értelmében a támogatási döntés véglegessé válásától számított **tizenkét hónapon belül**, legfeljebb **egy alkalommal**)
- **Többszöri elszámolásról egyszeri elszámolásra történő áttérés** (KAP Vhr. 95. § (1) bekezdés értelmében, ha a felhívás lehetőséget teremt egyszeri elszámolásra, és a Kedvezményezett a **támogatási döntést követően** az egyszeri elszámolást választja, **haladéktalanul** – de legkésőbb addig a határidőig, amelyet a felhívás az első kifizetési kérelem benyújtására előír – köteles azt bejelenteni a támogatónak.)
Amennyiben a kedvezményezett a többszöri elszámolásról egyszeri elszámolásra történő áttérés határidejét megelőzően benyújtja az első és egyetlen kifizetési kérelmét, amelyet záró kifizetési kérelemként jelöl meg, vagy az elszámolt költségek, tételek aránya alapján vélelmezhető és a hiánypótlás keretében tisztázásra kerül, hogy az zárónak minősül, akkor az első és egyben záró kifizetési kérelem az egyszeri elszámolásra történő áttérésre irányuló változás-bejelentés mellőzésével ügyintézhető és jóváhagyható.
- **Előírt határidőket érintő módosítás** (KAP Vhr. 79. § (2) bekezdés i) pontja értelmében megvalósítási határidő és azzal összefüggésben a záró kifizetési kérelem benyújtására megállapított határidő módosítására irányuló változás-bejelentés **legfeljebb egy alkalommal** hagyható jóvá).
- **Megvalósítási hely módosítása** (építési tevékenységet tartalmazó művelet esetén a KAP Vhr. 79. § (2) bekezdés h) pontja értelmében - a hatósági kötelezés miatt szükséges módosítás kivételével és felhívás eltérő rendelkezése hiányában - a támogatási döntés véglegessé válását követő **6 hónapon belül**).
- **Beruházás műszaki-szakmai tartalmának módosítása** (KAP Vhr. 79. § (1) bekezdés értelmében **legfeljebb két alkalommal**).
- **Művelet költségvetésének módosítása**, amennyiben az nem kezdeményezhető kifizetési kérelem keretében a KAP Vhr. 79/A §-a alapján.
- **Konzorciumi tag cseréje, új konzorciumi tag bevonása, konzorciumi tag kilépése.**
- **Kötelezettség átadása.**
- **Kamat-és kezességi díjtámogatáshoz kapcsolódó változás-bejelentés** (a vonatkozó támogatási kérelemhez kapcsolódóan legfeljebb négy alkalommal nyújtható be).

Nem számítanak bele a változás-bejelentéseknek a KAP Vhr. 79. § (1) bekezdésében meghatározott számába az alábbi változás-bejelentések:

- Jogutódlás bejelentése.
- Tárgyi eszköz csere.
- Vis maiorral összefüggő változás.
- A támogatásról való lemondás.
- Hatósági kötelezés miatt történő módosítás.
- Adatváltozás, beleértve különösen a tárolási hely, a telekalakítás miatti helyrajzi szám változását.
- Fenntartási kötelezettséget érintő változás.
- Egyéb változás, a nevesített változástípusokba nem besorolható változás.

Amennyiben az egyéb változásként benyújtott bejelentés a tartalma alapján besorolható a 79. § (1) bekezdése szerinti meghatározott számú változás-bejelentés valamelyikébe, akkor átsorolásra kerül a megfelelő változástípusba és csökkenti a még benyújtható változás-bejelentések számát vagy, ha meghaladja a benyújtható bejelentések számát, akkor a bejelentés elutasításra kerül.

NEM igényel önálló változás-bejelentést a támogatási okiratban, illetve a támogatási kérelemben szereplő alábbi adatok, tételek változása, módosítása, ezért elegendő kizárólag a módosítással érintett tétel elszámolását tartalmazó - kifizetési kérelemben bejelentenie, illetve jeleznie a Kedvezményezettnek, amennyiben a felhívásban megfogalmazott cél, a kötelezően előírt, illetve vállalt műszaki-szakmai tartalom továbbra is azonos vagy magasabb szinten megvalósul:

- ÉNGY-s tétel(ek) módosítása.
- Az árajánlatos tételek árának változása. Az árajánlatos tételek árának növekedését, annak realitását új árajánlatokkal kell alátámasztani a kifizetési kérelemben.
- A módosított - szintén árajánlatokkal alátámasztott - árajánlatos tétel(ek).
- Az eredetileg jóváhagyott szállító, kivitelező változása.
- A KAP Vhr. 79/A. § szerinti költségátcsoportosítás.
- A művelet keretében végzett tevékenységgel kapcsolatos adómérték (áfakulcs) változása (a Kedvezményezett áfa alanyiségének változását a KNYR-ben kell bejelenteni).

Természetesen minden, a kifizetési kérelemben – azaz NEM önálló változás-bejelentés keretében – jelzett eltérést is indokolni, illetve megfelelő iratok, dokumentumok (pl. nyilatkozat árajánlatos tételekről a műszaki ellenőr ellenjegyzésével, árajánlatos tételek indokolása stb.) csatolásával szükséges alátámasztani.

A Kedvezményezett által a kifizetési kérelem keretében jelzett, önálló változás-bejelentést nem igénylő módosítás a kifizetési döntéssel kerül elbírálásra.

A támogatási okiratban nem elszámolható költségként jóváhagyott költségek, nem megvalósítás esetén abban az esetben törölthetők a támogatási okiratból változás bejelentés keretében, ha a megmaradó műveletrész az elhagyni kívánt műveletrész nélkül is üzemeltethető, valamint megfelel a felhívásban foglalt egyéb jogosultsági és pontozási feltételeknek is.

Amennyiben az egyszeri elszámolásra áttérő kedvezményezett időközben már előleget vett igénybe és a vonatkozó felhívás nem teszi lehetővé előleg igénybevételét az egyszeri elszámoló számára, akkor a KAP Vhr. 95. § (3) bekezdése alapján a változás-bejelentés elutasítása szükséges.

A változás-bejelentések benyújtása, valamint azok elbírálása során az alábbiakra kell figyelemmel lenni:

6.2.4.1. Műszaki-szakmai tartalom módosítása

Műszaki-szakmai tartalom módosításra irányuló változás bejelentések az egyéb jogszabályi rendelkezéseknek való megfelelés mellett, a támogatási kérelemben eredetileg tervezett tevékenység(ek) funkciójának megtartása mellett engedélyezhetők. A támogatási okiratban nem szereplő új tevékenység támogatása, vagy egy meglévő tevékenységek az eredetileg tervezettől eltérő funkcióra való módosítása nem lehetséges.

A művelet, műveletelem elfogadott műszaki, szakmai tartalmának növelése lehetséges, amennyiben az illeszkedik a művelet eredeti céljához, azonban az ezzel járó esetleges költségnövekedés miatt a teljes műveletre megítélt támogatás nem növelhető, még abban az esetben sem, ha a módosítás oka jogszabályváltozás, vagy hatósági előírás.

Fajváltásra/ tevékenység váltásra/ hasznosítási irány módosítására irányuló változás bejelentés abban az esetben fogadható el, amennyiben az eredetileg tervezett művelet a módosítást követően, az új faj/ tevékenység/ hasznosítási irány alkalmazásával is rendeltetésszerűen, az eredetileg tervezett funkciójának megfelelően üzemeltethető. Amennyiben a tervezett módosítás egyben a műszaki tartalom módosítását is szükségessé teszi, csak a támogatási kérelemben eredetileg tervezett tevékenység(ek)kel azonos funkciójú módosítás engedélyezhető.

Amennyiben a fajváltás/ tevékenységváltás/ hasznosítási irány módosításra irányuló változás a támogatott művelet olyan mértékű módosítását eredményezi, mely alapján a támogatási kérelemben eredetileg tervezett tevékenységek „komplex” módosítása indokolt, akkor a változás bejelentéshez szükséges benyújtani minden a módosítást alátámasztó dokumentumot (pl.: engedélyezési eljárás megindítását igazoló dokumentum, műszaki leírás és tervdokumentáció, műszaki ellenőr nyilatkozata, árajánlatok, üzleti terv), melyek alapján vizsgálatra kerül a támogatási kérelemre adható pontszám is, azaz mind a támogatási kérelemre, mind az üzleti terv minőségére adható pontszám a változás jellegének függvényében újra értékelés keretében kerül meghatározásra. Az alátámasztó dokumentumok vizsgálatát követően ezen változás bejelentések elfogadhatóságáról a Nemzeti Irányító Hatóság, mint támogató minden esetben műveletszinten, egyedileg, az adott művelet sajátosságait és a módosítási igény indokolását mérlegelve dönt.

Az egyes felhívások sajátosságait figyelembe véve a módosíthatóság alapját az eredetileg előállítani tervezett termékkör (pl.: tejtermékek) is jelentheti. A termékkör keretében új termék előállítása lehetséges, de az új termék előállítása érdekében új tevékenység támogatására (beemelésére) nincs lehetőség.

Az eredetileg előállítani tervezett termékkörön belüli arányok módosítására van lehetőség, a felhívásban foglalt egyéb jogosultsági feltételeknek való megfelelés mellett. Ezen változás bejelentések elbírálása során is vizsgálatra kerül továbbá a támogatási kérelemre adható pontszám, azaz mind a támogatási kérelemre, mind az üzleti terv minőségére adható pontszám a változás jellegének függvényében újra értékelés keretében kerül meghatározásra. Az alátámasztó dokumentumok vizsgálatát követően ezen változás bejelentések elfogadhatóságáról a Nemzeti Irányító Hatóság minden esetben műveletszinten, egyedileg, az adott művelet sajátosságait és a módosítási igény indokolását mérlegelve dönt.

A Kedvezményezett köteles a változás bejelentésben foglaltak alátámasztását igazoló dokumentumok - különösen az alábbiak – benyújtására:

Építési beruházás esetén

- nyilatkozat az építési műszaki ellenőr ellenjegyzésével,²
- módosított tételek indokolása_építés,³

² Közzétéve az 51/2025. (VIII. 25.) számú Kincstár Közlemény 2. számú mellékleteként

³ Közzétéve az 51/2025. (VIII. 25.) számú Kincstár Közlemény 3. számú mellékleteként

- az ÉNGY-be nem besorolható építési tételek esetében egymástól és a Kedvezményezettől független ajánlatadóktól származó **3 db árajánlat**,
- amennyiben releváns, a **módosított építészeti-műszaki tervdokumentáció**.

Gépek, eszközök módosítása esetén

- módosított tételek indokolása _eszköz,⁴
- egymástól és a Kedvezményezettől független ajánlatadóktól származó **3 db árajánlat**.

6.2.4.2. Költség átcsoportosítás

Költség átcsoportosításra irányuló változás bejelentés kizárólag abban az esetben fogadható el, amennyiben a műveleten belül megtakarítás következik be valamely tevékenység tekintetében. Az így felszabaduló forrás felhasználható más, a támogatási okiratban szereplő tevékenységre.

Költségátcsoportosítás konzorciumi tagok között is végrehajtható.

Új, a támogatási okiratban nem szereplő tevékenység támogatására változás bejelentés keretében nincs lehetőség.

A támogatási okiratban elszámolható kiadásként jóváhagyott tevékenység(ek) elhagyása, önerőből történő megvalósítása vagy a műszaki szakmai tartalom csökkentése nem tekinthető megtakarításnak, tehát az ezáltal „felszabaduló” elszámolható kiadás, és az arra jutó támogatási összeg átcsoportosítására nincs lehetőség.

A támogatási okiratban jóváhagyott tevékenységek közötti – adott tevékenység legalább egyenértékű műszaki, szakmai tartalommal és a támogatási okiratban jóváhagyottnál alacsonyabb elszámolható költséggel történő megvalósításának eredményeként kimutatható megtakarításból eredő – költségátcsoportosítás a záró kifizetési kérelemben érvényesíthető.

Mind a megtakarítást, mind a költségek növekedését a támogatási okiratban jóváhagyott tevékenységek szintjén kell kimutatni. A költségátcsoportosítás elbírálása során figyelembevételre kerülnek továbbá a felhívásban szereplő költségkorlátok, avagy maximált százalékos arányok is. Az átcsoportosítás szükségességét, illetve lehetőségét a kifizetési kérelemhez benyújtandó dokumentumokkal (számlával, számlarészletezővel, szerződéssel stb.) szükséges alátámasztani.

A költség átcsoportosítás nem eredményezheti a költség átcsoportosításban részt vevő tevékenységek összességére vonatkozóan a támogatási okiratban jóváhagyott támogatási összeg növekedését.

Amennyiben adott felhívásban a KAP ST eltérő beavatkozásaihoz kapcsolódó célterületek kerültek megjelölésre, akkor azok közötti átcsoportosítás nem lehetséges.

6.2.4.3. Művelet műszaki-szakmai tartalmának csökkenése

A művelet műszaki-szakmai tartalmának csökkenése esetén a kifizetési kérelem bírálata során az elszámolható összköltséget és az igénybe vehető támogatás összegét is arányosan csökkenteni kell az érintett tulajdonságtól, mennyiségtől való elmaradás arányában. A pályázati felhívásban meghatározott belső korlátokat a csökkentett beruházási költség esetén is be kell tartani, így az elszámolható összköltség és a támogatás tovább csökkenhet.

⁴ Közzétéve az 51/2025. (VIII. 25.) számú Kincstár Közlemény 3a. számú mellékleteként

6.2.4.4. Megvalósítási hely módosítása

A támogatási kérelemben megjelölt megvalósítási hely módosítása során amennyiben a megvalósítási hely módosítása következtében változik a támogatási intenzitás meghatározásának alapját képező regionális besorolás, úgy a megítélt támogatás nem növelhető, akkor sem, ha az új megvalósítási hely fejletlenebb járásban van az eredeti, a támogatási kérelemben megjelölt megvalósítási helyhez képest. Ugyanakkor a megítélt támogatás csökkenhet, amennyiben az új megvalósítási hely fejlettebb járásban van az eredeti, a támogatási kérelemben megjelölt megvalósítási helyhez képest.

Az új megvalósítási helyet úgy kell megválasztani, hogy a kérelem az új megvalósítási helyre eső pontszámmal is elérje a Nemzeti Irányító Hatóság által megállapított, a támogathatósághoz szükséges minimális pontszámot.

A módosított megvalósítási helynek is meg kell felelnie a fejlesztéssel érintett ingatlanra vonatkozó, az egyes felhívásokban meghatározott feltételeknek. A rendezett tulajdoni és/vagy használati viszonyokat a Kedvezményezettnek biztosítani kell és azokat a változás bejelentés során – legkésőbb a változás bejelentési kérelem benyújtásának időpontjáig kiállított dokumentumokkal – igazolni szükséges.

Az új megvalósítási helynek a változás bejelentés benyújtásakor meg kell felelnie a pályázati felhívás (jogosultsági) előírásainak.

Az egyes pályázati felhívásokban a megvalósítási helyhez közvetlenül kötődő tartalmi értékelési szempontok csak meghatározott korlátok mellett sérülhetnek.

A telekalakítás miatti helyrajzi szám változás adatváltozásnak minősül és nem a megvalósítási hely módosításának, ezért azt egyéb változásként, – illetve amennyiben majd a változás-bejelentés felületén az adatváltozás típus is megjelölhetővé válik, akkor annak kiválasztásával – szükséges bejelenteni.

7. A közbeszerzési kötelezettségre vonatkozó tájékoztató

A közbeszerzési kötelezettség megállapításához, a közbeszerzési eljárások szabályos lefolytatásához minden esetben a hatályos közbeszerzési törvényt és végrehajtási rendeleteit kell alkalmazni, amelyekről a Közbeszerzési Hatóság honlapján (www.kozbeszerzes.hu) is lehet tájékozódni.

A művelet megvalósítása során a Kedvezményezettnek, különös figyelmet szükséges fordítaniuk a beszerzések során – akár közbeszerzési eljárásra, egyszerű versenyeztetési eljárásra vagy egyéb módszerrel megvalósuló beszerzésre kerül sor – a közpénzek ésszerű, hatékony és felelős felhasználására, a verseny tisztaságára, az esélyegyenlőségre, a nyilvánosságra és az egyenlő elbánás elvének megfelelő eljárásra.

A Közös Agrárpolitika Stratégiai Terv alapján nyújtott támogatásokból finanszírozott közbeszerzési eljárások ellenőrzésének részletes szabályait a 76/2024. (XII. 30.) AM rendelet tartalmazza.

7.1. Közbeszerzési kötelezettség

Felhívjuk a figyelmet a művelet keretében megvalósítandó beszerzések tekintetében esetlegesen fennálló közbeszerzési kötelezettségre. Az irányadó jogszabályban meghatározott kötelezettségek megállapítása és betartása a Kedvezményezett feladata.

A közbeszerzésre kötelezett személyek és szervezetek körét a hatályos közbeszerzésekről szóló 2015. évi CXLI. törvény (a továbbiakban: Kbt.) határozza meg.

Közbeszerzési eljárást az ajánlatkérőként meghatározott szervezetek visszerthes szerződés megkötése céljából kötelesek lefolytatni megadott tárgyú és értékű beszerzések megvalósítása érdekében. A támogatásból megvalósuló beszerzés vonatkozásában az egyébként a Kbt. hatálya alá nem tartozó szervezetek is ajánlatkérőnek minősülhetnek, azaz közbeszerzési kötelezettség alá kerülhetnek.

Az egyes beszerzési tárgyakra vonatkozó uniós értékhatárokat, valamint a nemzeti értékhatárokat a Közbeszerzési Hatóság a Közbeszerzési Értesítőben minden év elején közzéteszi, ez a Közbeszerzési Hatóság www.kozbeszerzes.hu honlapjáról letölthető.

Felhívjuk a figyelmet, hogy a Kbt. arra is ad lehetőséget, hogy ha az ajánlatkérő támogatásra irányuló igényt (támogatási kérelmet) nyújtott be, vagy tervez benyújtani, az eljárást megindíthatja – függetlenül attól, hogy sor került-e már a támogatás Felhívásának megjelenésére (feltételes közbeszerzés).

7.2. A közbeszerzések előkészítése

A közbeszerzési eljárás előkészítése alatt az adott közbeszerzési eljárás megkezdéséhez szükséges cselekmények elvégzése, így különösen az adott közbeszerzéssel kapcsolatos helyzet- és piacfelmérés, a közbeszerzés becsült értékének felmérése, az eljárást megindító (meghirdető) hirdetmény, felhívás és a dokumentáció előkészítése értendő.

A közbeszerzési eljárás előkészítése és lefolytatása során – amennyiben a Kedvezményezett nem tudja biztosan megállapítani, köteles-e közbeszerzési eljárást lefolytatnia a művelet megvalósítása során, illetőleg a közbeszerzési eljárás lefolytatásához nem rendelkezik megfelelő szakértelemmel – célszerű lehet – más szakértők mellett – felelős akkreditált közbeszerzési szaktanácsadót is igénybe venni. A felelős akkreditált közbeszerzési szaktanácsadók névjegyzéke a Közbeszerzési Hatóság honlapján (www.kozbeszerzes.hu) elérhető.

Felhívjuk a figyelmet, hogy a Kbt. 27. § (3) bekezdésében megfogalmazottak értelmében a részben vagy egészben európai uniós forrásból megvalósuló közbeszerzési eljárásba az ajánlatkérő köteles felelős akkreditált közbeszerzési szaktanácsadót bevonni. Ha az uniós forrásból megvalósuló közbeszerzés keretmegállapodás alkalmazásával történik, felelős akkreditált közbeszerzési szaktanácsadó bevonása árubeszerzés és szolgáltatás megrendelése esetén az uniós értékhatárt elérő, építési beruházás esetén a hétszázmillió forintot elérő értékű közbeszerzéseknél szükséges.

7.2.1. Becsült érték

Amennyiben egy építési beruházás vagy ugyanazon közvetlen cél megvalósítására irányuló szolgáltatás-megrendelés, illetve azonos vagy hasonló felhasználásra szánt áruk beszerzésére irányuló közbeszerzés részekre bontva, több szerződés útján valósul meg, a becsült érték meghatározásához az összes rész értékét kell figyelembe venni.

Felhívjuk a figyelmet, hogy a Kbt., valamint – építési beruházások esetére – az építési beruházások, valamint az építési beruházásokhoz kapcsolódó tervezői és mérnöki szolgáltatások közbeszerzésének részletes szabályairól szóló 322/2015. (X. 30.) Korm. rendelet további speciális szabályokat tartalmaz a becsült érték meghatározása tekintetében is.

7.2.2. Összeférhetetlenség

Felhívjuk a Kedvezményezettek figyelmét a Kbt. 25. §-a szerinti összeférhetetlenségi szabályokra. Összeférhetetlen és nem vehet részt az eljárás előkészítésében és lefolytatásában az ajánlatkérő nevében olyan személy vagy szervezet, amely funkcióinak pártatlan és tárgyilagos gyakorlására bármely okból, így különösen gazdasági érdek vagy az eljárásban részt vevő gazdasági szereplővel fennálló más közös érdek miatt nem képes.

Felhívjuk a figyelmet, hogy a Kbt. 25. §-a – tartalmazza az ajánlattevőkre vonatkozó összeférhetetlenségi szabályokat.

Felhívjuk a figyelmet, hogy a Kbt., valamint – építési beruházások esetére az építési beruházások, valamint az építési beruházásokhoz kapcsolódó tervezői és mérnöki szolgáltatások közbeszerzésének részletes szabályairól szóló 322/2015. (X. 30.) Korm. rendelet további speciális szabályokat tartalmaz az összeférhetetlenségi kérdések tekintetében is.

7.2.3. Közbeszerzési szabályzat

Az ajánlatkérő köteles meghatározni a közbeszerzési eljárásai előkészítésének, lefolytatásának, belső ellenőrzésének felelősségi rendjét, a nevében eljáró, illetve az eljárásba bevont személyek, valamint szervezetek felelősségi körét és a közbeszerzési eljárásai dokumentálási rendjét, összhangban a vonatkozó jogszabályokkal. Az eljárásba bevont személyeknek és szervezeteknek megfelelő – a közbeszerzés tárgya szerinti, közbeszerzési, jogi és pénzügyi – szakértelemmel kell rendelkezniük.

7.3. A közbeszerzések ellenőrzése, a jogsértések következményei

A közbeszerzési eljárásokat és a közbeszerzési eljárás alapján kötött szerződések módosítását – értéktől, beszerzési tárgytól függően – utóellenőrzésnek vagy előzetes és egyben folyamatba épített ellenőrzésnek kell alávetni a rendeletben foglalt határidők betartásával. Amennyiben a Kedvezményezett közbeszerzési kötelezettség fennállása ellenére közbeszerzési eljárás lefolytatása nélkül köt a vállalkozóval, megbízottal szerződést, ami intézkedésben való jogosulatlan részvétel jogcímén a támogatás egy részének vagy egészének visszakövetelését eredményezheti.

7.4. A közbeszerzési értékhatár alatti értékű beszerzésekkel kapcsolatos szabályok

A közbeszerzési értékhatár alatti értékű beszerzések esetén a Kedvezményezett belső szabályzatában (ha rendelkezik ilyen szabályzattal), és a Felhívásban szabályozottak szerint kell a beszerzést megvalósítani. Különös figyelmet kell fordítani a beszerzésekkel érintett közpénzek észszerű, hatékony és felelős felhasználására, a verseny tisztaságára, esélyegyenlőségre, nyilvánosságra, és az egyenlő elbánás elvének megfelelő eljárásra.

7.5. Az európai uniós támogatásból finanszírozott minősített beszerzés vagy alapvető biztonsági érdeket érintő beszerzés mentesítési eljárást megelőző vizsgálata

Felhívjuk a figyelmet, hogy a minősített beszerzés vagy alapvető biztonsági érdeket érintő beszerzés mentesítési eljárásának megkezdése előtt a Kedvezményezett köteles a támogató hozzájáruló nyilatkozatát kérni.

A mentesítési eljárás lefolytatására az alábbi rendeletek alapján kerülhet sor:

- a) az alapvető biztonsági érdeket érintő beszerzések Országgyűlés általi mentesítésének kezdeményezésére vonatkozó feltételekről és eljárásról, valamint az ilyen beszerzések megvalósításakor az ajánlatkérő által érvényesítendő követelményekről szóló 225/2016. (VII. 29.) Korm. rendelet;
- b) a minősített beszerzések Országgyűlés általi mentesítésének kezdeményezésére vonatkozó feltételekről és eljárásról, valamint az ilyen beszerzések megvalósításakor az ajánlatkérő által érvényesítendő követelményekről szóló 492/2015. (XII. 30.) Korm. rendelet.

A támogató a beszerzést támogathatósági, elszámolhatósági, valamint műszaki szempontból vizsgálja meg. A támogató a hozzájáruló nyilatkozat hiányára tekintettel dönthet csökkentett támogatás odaítéléséről vagy a támogatás visszavonásáról.

7.6. Az állami beruházások költségellenőrzési eljárása alá tartozó építési beruházások különös szabályai

2025. május 13-án hatályba lépett a 98/2025. (V. 12.) Korm. rendelet, amely az állami beruházások költségellenőrzésének részletes szabályait rögzíti. A rendelet új eljárásrendet határoz meg a Közös Agrárpolitika Stratégiai Terv keretében megvalósuló építési beruházások esetében is.

A beruházások Kedvezményezettjei a Magyar Államkincstár által kiadott végleges támogatási szerződés birtokában kezdeményezhetik a miniszter költségellenőrzési véleményének beszerzését a beruhazas.gov.hu portálon keresztül.

Felhívjuk a figyelmet, hogy amennyiben a kérelem nem tartalmazza a Magyar Államkincstár által kiadott okiratot, az elutasításra kerül!

A kérelem benyújtása a koltsegellenorzes.beruhazas.gov.hu felületen történik. Fontos, hogy az új költségellenőrzés megindításakor a „beküldő szervezet típusa” mezőnél kizárólag a „Közös Agrárpolitikából támogatott építés beruházás” opció választható.

A fentieknek megfelelő építési beruházások előkészítésére és megvalósítására vonatkozó **közbeszerzési eljárás** – a Kbt. szabályai figyelembevételével – **kizárólag olyan feltételes közbeszerzési eljárás keretében folytatható le, ahol** a beszerzési vagy közbeszerzési eljárás eredményeként megkötésre kerülő építési beruházásra vonatkozó **szerződés megkötésére** – a költségellenőrzési rendelet meghatározottak szerint – **kizárólag az állami beruházásokért felelős miniszternek a legkedvezőbb érvényes ajánlatra vonatkozó költségellenőrzést tartalmazó véleménye beszerzését követően** kerülhet sor.

A szabályokat alkalmazni kell a megkötött építési beruházási szerződés módosítására, a pótmunkákra, valamint a tartalékkeretek felhasználására vonatkozó kötelezettségvállalásokra is.

A további részletszabályokat az állami beruházások költségellenőrzésének részletes szabályairól szóló 98/2025. (V. 12.) Korm. rendelet, valamint Magyarország 2025. évi központi költségvetésének megalapozásáról szóló 2024. évi LXXIV. törvény tartalmazza, melyek betartása a Kedvezményezett felelőssége.

8. Tájékoztatásra és nyilvánosságra vonatkozó kötelezettségek

A Kedvezményezett a művelet megvalósítása során köteles a hatályos jogszabályokban meghatározott tájékoztatási és nyilvánossági kötelezettségeknek eleget tenni, a műveletről és a támogatásról az ott meghatározott módon és tartalommal információt nyújtani.

A tájékoztatásra és nyilvánosságra vonatkozó követelményeket a <https://kap.gov.hu/arculat> honlapról letölthető „Kedvezményezettek Tájékoztatási Kötelezettségei a KAP ST-ben” („KAP ST KTK”) c. útmutató, valamint a KAP Arculati Kézikönyv c. dokumentum tartalmazza. Az útmutatóban és a Kézikönyvben foglaltak teljesítése a Kedvezményezettek szerződéses kötelezettsége.

A KAP ST KTK-ban foglaltak teljesítése a művelet megvalósítása során, és az előkészítő és a megvalósítást követő szakaszokban is a Kedvezményezettek kötelezettsége.

A felhívás eltérő rendelkezése hiányában, csak a kötelező tájékoztatás és nyilvánosság biztosítása érdekében megvalósítandó tevékenységhez kapcsolódó költségek elszámolása támogatható.

8.1. A Kedvezményezettekre vonatkozó információk közzététele

A Kedvezményezett a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló 2016. április 27-i (EU) 2016/679 európai parlamenti és tanácsi rendelet (a továbbiakban: általános adatvédelmi rendelet) 6. cikk (1) bekezdés a) pontja alapján a támogatási kérelem benyújtásával hozzájárulását adja ahhoz, hogy a támogató kezelésében lévő, a támogatás felhasználására vonatkozó adatokat a támogató nyilvánosságra hozza, kivéve azokat az adatokat, melynek nyilvánosságra hozatalát jogszabály kifejezetten megtilt.

A KAP tv. 10. § (1) értelmében adatkezelő, a Nemzeti Irányító Hatóság, a Nemzeti Kifizető Ügynökség, a közreműködő szervezet valamint az együttműködő szervezet, amely a KAP tv 15. (3) bekezdésében rögzített, közérdekből nyilvános adatok közzétételére jogosult.

A közérdekből nyilvános adatokhoz a támogató olyan keresőprogramot biztosít, amely lehetővé teszi a Kedvezményezettek között név, megvalósulás helye szerinti település, támogatási összeg vagy intézkedés szerint vagy ezek kombinációjával történő keresést, valamint minden kapcsolódó információ egységes adatsorként történő kimásolását.

A KAP I rendelet 16. cikke szerinti közvetlen kifizetések formájában megvalósuló intézkedések, a KAP I rendelet III. Fejezete szerinti egyes ágazatokra vonatkozó beavatkozás típusok, valamint a KAP I rendelet 69. cikk b) és c) pontja szerinti, vidékfejlesztésre irányuló intézkedések tekintetében nem kell közzétenni a KAP törvény 15. § (3) bekezdés e) pontja szerinti adatokat.

Az adatkezelés céljait a <https://kap.gov.hu/policy> honlapon elérhető mindenkor hatályos Adatkezelési tájékoztató tartalmazza, mely a támogatási okirat fizikailag nem csatolt részét képezi.

A Magyar Államkincstár hatályos adatkezelési tájékoztatója az alábbi linkeken érhető el:
<https://www.allamkincstar.gov.hu/footer-tartalmak/jogi-informaciok/Adatvedelem/kiegeszito-adatkezesi-tajekoztato--mezogazdasag-es-videkfejlesztes>

A Magyar Államkincstár hatályos adatkezelési és adatok közzétételére vonatkozó tájékoztatója az alábbi linken érhető el:

<https://www.allamkincstar.gov.hu/pfile/file?path=/dokumentumtar/adatkezelesi-es-adatok-kozzetetelere-vonatkozó-tajekoztato-emga-emva-es-kozponti-nemzeti-tamogatasok&inline=true>

9. Az Alapjogi Charta érvényesítésével kapcsolatos elvárások

Az Alapjogi Charta felsorolja azokat az alapvető jogokat, amelyeket az Európai Uniónak és a tagállamoknak az uniós jogszabályok végrehajtása során tiszteletben kell tartaniuk. Az Alapjogi Charta megtalálható az Európai Unió jogszabályokat tartalmazó <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:12012P/TXT> weboldalon.

Az Európai Unió Alapjogi Chartájában elismert legfontosabb jogok, szabadságok és elvek érvényesítését a műveletek tervezése és végrehajtása során is biztosítani kell. Ezért kérjük, hogy a művelet tervezése és végrehajtása során fokozott figyelmet fordítson Alapjogi Chartában rögzített alapjogok érvényesítésére, bizonyosodjon meg arról, hogy a tervezett műveletben az alapjogok nem sérülnek, azok érvényesítése biztosított.

Felhívjuk a figyelmet, hogy az Alapjogi Chartában szereplő jogok és alapelvek érvényre juttatásának biztosítása bármikor ellenőrizhető, különös tekintettel a KAP Vhr.-ben foglalt szabályokra. Amennyiben az Alapjogi Chartában szereplő jogok és alapelvek valamelyike a támogatott műveletek végrehajtása során sérülne, a hazai intézményrendszer gondoskodni fog az erre irányuló panasz benyújtásának lehetőségéről és a panasz kivizsgálásáról.

10. Horizontális (környezetvédelmi, esélyegyenlőségi) elvárások és követelmények

A műveletek a közvetlen céljaik mellett átfogó, az egész társadalom számára fontos célok eléréséhez is hozzá kell járuljanak. Ilyenek a környezetvédelmi, fenntarthatósági és esélyegyenlőségi elvek, melyeket összefoglalóan horizontális elveknek hívunk.

A Közös Agrárpolitika keretében a tagállamok által elkészítendő stratégiai tervhez (KAP ST) nyújtott, az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA) és az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) által finanszírozott támogatásra vonatkozó szabályok megállapításáról, valamint az 1305/2013/EU és az 1307/2013/EU rendelet hatályaon kívül helyezéséről szóló, 2021. december 2-i (EU) **2021/2115 európai parlamenti és tanácsi rendelet** (a továbbiakban: KAP I rendelet) foglaltak szerint az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap terhére nem nyújtható támogatás olyan beruházások megvalósításához, amelyek károsak lennének a környezetre.

Már a KAP ST kialakításakor fontos elvárásként jelent meg, hogy az összhangban álljon az Unió környezetvédelmi és éghajlat-politikai jogszabályaival és kötelezettségvállalásaival, és ezen belül is különösen „A termelőtől a fogyasztóig» stratégia a méltányos, egészséges és környezetbarát élelmiszerrendszerért” című, 2020. május 20-i bizottsági közleményben (a továbbiakban: „a termelőtől a fogyasztóig” stratégia), valamint „A 2030-ig tartó időszakra szóló uniós biodiverzitási stratégia: Hozzuk vissza a természetet az életünkbe!” című, 2020. május 20-i bizottsági közleményben (a továbbiakban: az uniós biodiverzitási stratégia) foglalt, 2030-ra megvalósítandó uniós célokkal, továbbá hogy hozzájáruljon ezek megvalósításához.

Tekintettel arra, hogy a nők és férfiak közötti egyenlőség az Unió egyik alapelvét jelenti, melynek KAP-ba történő beépítéséhez használt egyik eszköz a **nemek közötti egyenlőség** általános érvényesítése, ezért különös hangsúlyt kell fektetni a nőknek a vidéki térségek társadalmi-gazdasági fejlődésében való részvételének előmozdítására, kiemelt figyelmet fordítva a gazdálkodás területére, támogatva a nők által betöltött alapvető szerepet.

A KAP I rendelet **általános célként** fogalmazza meg, hogy a nyújtott támogatásoknak a vidéki térség fenntartható fejlődése mellett hozzá kell járulniuk az alapvető gazdasági, környezetvédelmi és szociális vonatkozású általános előírások - különös tekintettel a környezetvédelem (ezen belül is a biodiverzitás) és az éghajlattal kapcsolatos intézkedések - megvalósításához.

A felhívása „Horizontális szempontok érvényesítésével kapcsolatos elvárások” fejezetben határozza meg azokat a környezetvédelmi, természetvédelmi, éghajlatváltozásra vonatkozó, illetve esélyegyenlőségi és női-férfi egyenlőségi elvárásokat és követelményeket, amelyek a horizontális elvek érvényesítését szolgálják.

A horizontális elvárások betartása minden Kedvezményezett számára kötelező érvényű.

A követelmények művelet-szintű kötelezettségként értelmezendők, így konzorcium esetében azokat bármely konzorciumi tag megvalósíthatja. A követelmények teljesítésének nem feltétele, hogy valamennyi tag részt vegyen a teljesítésükben.

Ugyanakkor az elvárásokat, követelményeket a továbbadott támogatásban (kötelezettségátadás, jogutódlás) részesülő Kedvezményezettek esetében is elő kell írni és alkalmazni kell.

A környezet és természet védelmét szolgáló elvárásokat jelen dokumentum 1. számú melléklete, az esélyegyenlőség, női-férfi egyenlőség érvényesítését szolgáló elvárásokat a 2. számú melléklete tartalmazza.

Az előzőekben megnevezett mellékletekben meghatározott előírásokon felül a felhívása Kedvezményezett számára egyéb követelményeket is előírhat.

11. Konzorciumokra vonatkozó szabályok

11.1. Bevezetés

Amennyiben a támogatási kérelem konzorcium formájában történő benyújtásának lehetősége adott, úgy azt minden esetben az adott felhívás tartalmazza.

A konzorcium fogalmát a KAP Vhr. 2. § 7. pontja rögzíti, amely szerint a konzorcium olyan kollektív Kedvezményezett, amelynek természetes személy, illetve nem természetes személy tagjai polgári jogi társasági szerződést kötnek adott intézkedés közös megvalósítására és az ahhoz szükséges vagyoni hozzájárulás biztosítására.

A fenti fogalomból egyértelműen következik, hogy abban az esetben, ha konzorcium a Kedvezményezett, akkor minden egyes tagjának részt kell vennie a támogatással érintett művelet tényleges megvalósításában és működtetésében. Nem fordulhat elő egyetlen konzorciumi tag esetében sem, hogy pusztán névlegesen szerepel a konzorciumban és tevőlegesen nem járul hozzá a támogatással megvalósuló művelet megvalósításához és a fenntartási időszak végéig a felhívás céljának megfelelő, rendeltetésszerű használatához.

Abban az esetben, ha a konzorcium fogalmából fakadó, alapvető, a támogatással érintett művelet megvalósulására vonatkozó, tagsági együttműködés feltételeinek nem megfelelő támogatási kérelem és alább részletezett konzorciumi megállapodások születnek, akkor a mesterséges körülmények feltételei fennállónak tekintendők, amely a támogatási kérelem elutasítását vonja maga után.

11.2. Konzorciumi megállapodások

Amennyiben egy adott beavatkozás kapcsán konzorcium formájában is lehetőség van támogatási kérelem benyújtására, úgy a konzorciumi tagoknak két megállapodást kell megkötniük egymással, amelyek sablonjai a releváns felhívás mellékletét képezik:

1. az első a **konzorciumi együttműködési megállapodás támogatási kérelem benyújtására**,
 - a. amelynek aláírásával a felek konzorciumot hoznak létre abból a célból, hogy a felhívás keretében támogatási kérelmet nyújtsanak be, és a támogatási kérelem kedvező elbírálása esetén az abban foglalt célt közös együttműködéssel megvalósítsák,
 - b. a megállapodás aláírásával a tagok megválasztják a konzorciumvezetőt, akit meghatalmaznak, hogy képviselje a konzorciumot,
2. a második a **konzorciumi együttműködési megállapodás támogatásban részesített művelet megvalósítására**, amelyben
 - a. a konzorciumvezető személyét a tagok megerősítik,
 - b. aláírásával a tagok kijelentik, hogy a konzorciumvezető részére megküldött támogatási okirat rendelkezéseit és annak mellékleteit ismerik, azt magukra nézve kötelezőnek ismerik el, továbbá tudomásul veszik, hogy az abban foglalt kötelezettségek minden tagra nézve kötelező érvényűek,
 - c. a tagok vállalják, hogy a művelet befejezését követően a műveletben meghatározott célok megvalósítása érdekében a támogatási kérelemben és a támogatási okiratban leírtaknak megfelelően a fenntartási időszakban is együttműködnek, és az addig elért eredmények további folyamatos fenntartását saját anyagi eszközeikkel biztosítják.

11.3. Tagság

A konzorcium tagja csak az lehet, aki az adott Felhívásban meghatározott követelményeknek megfelel és támogatásban részesülhet.

A konzorcium valamely tagja által a konzorcium nevében kötött szerződésért a tagok felelőssége egyetemleges.

A tagok jogait és kötelezettségeit a konzorciumi együttműködési megállapodás részletesen rögzíti, így különösen:

- a tagok a művelet megvalósítása során kötelesek együttműködni, egymás, a megállapodásban, illetve a támogatási kérelemben vállalt kötelezettségeinek teljesítését elősegíteni, a teljesítéshez szükséges információt megadni,
- a tagok kötelesek tájékoztatni a konzorciumvezetőt, ha a művelet keretében általuk vállalt tevékenység megvalósítása akadályba ütközik, meghiúsul, vagy késedelmet szenved, illetve bármely olyan körülményről, amely a művelet megvalósítását befolyásolja,
- a költségvetést érintő változások bejelentését, valamint az azt alátámasztó dokumentációt a tagonként meghatározott támogatási összegre vonatkozóan a tag maga készíti el és továbbítja a konzorciumvezetőnek, aki – szükség esetén – a művelet-szintű dokumentumokon átvezeti a változást és benyújtja a Nemzeti Irányító Hatóságnak, mellékelve a tag által elkészített dokumentációt,
- a tagok a művelet keretében általuk vállalt tevékenységek előrehaladásáról, a kapcsolódó költségek elszámolásáról kötelesek a szükséges információkat rögzíteni a támogató által biztosított elektronikus felületen és kötelesek csatolni a támogatási okiratban előírt mellékleteket,
- a kifizetési kérelemhez tartozó, tagok által benyújtott elszámoló bizonylatokra jutó, a támogató által jóváhagyott támogatást közvetlenül utalja a Kedvezményezett Nyilvántartási Rendszerben (a továbbiakban: KNYR) nyilvántartott fizetési számlaszámra. A támogató legfeljebb annak a támogatási mértéknek, illetve összegnek megfelelő támogatást utal összesen a tag részére, amelyet a felhívás, illetve a támogatásról szóló döntés az adott tag vonatkozásában maximálisan meghatározott,
- a tag a megállapodás aláírásával vállalja, hogy a konzorciumból csak abban az esetben lép ki, ha a támogatási okiratban és a megállapodásban vállalt kötelezettségeinek teljesítésére az aláírást követően, neki fel nem róható okból beállott körülmény folytán nem képes,
- a művelet megvalósítása érdekében a tagok, az általuk meghatározott tevékenységek megvalósítását vállalják, a műveletben foglalt tevékenységekkel, műszaki-szakmai tartalommal, illetve költségvetéssel összhangban és ezzel együtt a tagok felelnek az általuk vállalt feladatoknak az elvégzéséért az alábbi táblázat szerinti felbontásban:

	Tag neve	Tevékenység	A tevékenységre jutó elszámolható költség összege	A tevékenységre jutó támogatás összege
1				
2				
3				
4				
5				

- a tagok vállalják, hogy a fenntartási időszak alatt is gondoskodnak a művelet kapcsán a jogszabályi és a Felhívásban foglalt előírások betartásáról, valamint a vállalt kötelezettségeik teljesítéséről.

11.4. Konzorciumvezető

A konzorciumot a támogatóval szemben a konzorciumi tagok által a konzorciumi szerződésben kijelölt tag képviselheti (konzorciumvezető).

A tagok a támogatási kérelem benyújtására vonatkozó konzorciumi együttműködési megállapodás aláírásával megválasztják a konzorciumvezetőt, akit a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 6:11. §-a, 6:15. §-a, és 6:506 §-a alapján meghatalmaznak, hogy képviselje a konzorciumot, a támogatási kérelmet, valamint a kifizetési kérelem részeként benyújtandó dokumentumokat nevükben és helyettük benyújtsa, majd ezt a támogatásban részesített művelet megvalósítására vonatkozó konzorciumi együttműködési megállapodás aláírásával megerősítik.

A támogatás igényléséhez szükséges információkat a konzorcium nevében a konzorciumvezető állítja össze és küldi meg a támogató által biztosított elektronikus felületen keresztül a támogatónak.

A konzorciumvezető köteles a támogatónak, és a művelet megvalósításának ellenőrzésére jogszabály alapján jogosult szervezetnek a művelet megvalósításával kapcsolatos bármilyen közléséről a tagokat tájékoztatni.

A konzorcium fenntartása és megfelelő működtetése a konzorciumvezető kötelezettsége, a mulasztásból eredő károkért a támogató irányában a konzorciumvezető tartozik felelősséggel.

A konzorciumvezető jogait és kötelezettségeit részletesen az egyes Megállapodások tartalmazzák.

11.5. A konzorciumokra vonatkozó speciális eljárási szabályok

1. Ha a művelet Kedvezményezettje konzorcium, az alábbi szabályokat a **művelet egészét** tekintve kell értelmezni:

- művelet teljesítésének kötelezettsége,
- kifizetési kérelem, előlegkérelem benyújtására vonatkozó korlátok,
- az előleg elszámolásának megkezdésére vonatkozó előírás,
- a Kedvezményezettnek a véglegessé vált támogatási okiratban rögzített, vagy bármely, a jogszabályok alapján szolgáltatott adataiban történt változás, továbbá a támogatási döntésben foglalt egyéb feltételek változása esetén, a Kedvezményezett által a tudomására jutástól számított nyolc napon belül történő bejelentése.

2. A művelet elszámolható költségei alapján tagonként kell meghatározni azon költségek körét, amelyek esetén utófinanszírozású tevékenységekre jutó előlegigénylésre van lehetőség.

Előlegigénylést, valamint a kifizetési kérelmet a konzorcium vezetője nyújthatja be azzal, hogy a konzorciumi tag részére igényelt előleggel, valamint a konzorciumi tag nevére kiállított elszámoló bizonylatokkal kapcsolatos információkat a konzorciumi tag is rögzítheti az elektronikus kérelembenyújtó felületen.

Az előleg folyósítása, valamint utófinanszírozás esetén a támogatás utalása a konzorciumi tag számára közvetlenül történik.

Beruházás esetén – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – annak a tagnak kell aktiválnia a bekerülési érték részét képező költséget, amely tag nevére a bizonylatot kiállították. Közös beszerzés esetén a szállítónak az egyes tagokat érintő részokról külön tagonkénti bizonylatot kell kiállítania.

Konzorciumi formában megvalósított műveletek esetén az előleg kérelmet, valamint a kifizetési kérelmet a konzorciumvezető nyújthatja be azzal, hogy a konzorciumi tag részére igényelt előleggel, valamint a konzorciumi tag nevére kiállított elszámoló bizonylatokkal kapcsolatos információkat a konzorciumi tag is rögzítheti az elektronikus kérelembenyújtó felületen.

A konzorciumi tag részére történő előleg igénylés esetén a konzorciumi tag esetében is teljesíteni szükséges a *6.1 Az önerő igazolása* című fejezetben foglalt előírásokat.

A záró kifizetési kérelmet a konzorciumvezető nyújthatja be azzal, hogy a konzorciumi tag nevére kiállított elszámoló bizonylatokkal kapcsolatos információkat a konzorciumi tag is rögzítheti az elektronikus kérelembenyújtó felületen.

3. A Kedvezményezett személyének változása:

- a) Konzorciumi tagok cseréje – ideértve a támogatási kérelmet benyújtó konzorciumvezető személyét is –, új konzorciumi tag bevonása, konzorciumi tag kilépése akkor engedélyezhető, ha
- nem változik a művelet alapvető célja,
 - a tagcsere, illetve a tagok számának bővülése esetén az új tag is megfelel a Felhívásban meghatározott valamennyi feltételnek és benyújtásra kerülnek a Kedvezményezettek számára előírt dokumentumok,
 - a konzorciumvezető kilépési szándéka esetén a kilépést megelőzően a konzorciumvezetői pozíció átadása megtörténik,
 - a Konzorciumi tag kilépése esetén a Konzorciumi tag igazolja, hogy a támogatási okiratban és a konzorciumi megállapodásban vállalt kötelezettségeinek teljesítésére a megállapodás aláírását követően, neki fel nem róható okból beállott körülmény folytán nem képes,
 - kizárás esetén a konzorciumvezető igazolja, hogy a Konzorciumi tag tevékenysége, működése a művelet megvalósítását pénzügyi, illetve szakmai szempontból veszélyezteti,
 - a tagcsere nélküli új tag bevonása indokolt.
- b) A konzorciumvezető felmondással a konzorciumból kizárja azt a tagot, akinek tevékenysége, működése a művelet megvalósítását, valamint a fenntartási időszak végéig történő fenntartását akár pénzügyi, akár szakmai szempontból veszélyezteti.

A felmondási jog gyakorlása előtt a konzorciumvezető köteles kikérni a tagok véleményét. Az erről készült írásos, tagok által aláírt emlékeztetőt köteles megküldeni a támogatónak.

- c) 2 tagú konzorcium esetén valamely tag kilépése, kizárása vagy jogutód nélküli megszűnése esetén a konzorciumi tag kiesésének napjától számított 3 hónapon belül be kell jelenteni a jogutód adatait, hogy a Támogató megvizsgálja, hogy az új tag megfelel a Felhívásban és egyéb jogszabályokban foglalt követelményeknek. Amennyiben a konzorciumi tag pótlásának bejelentésére nem kerül sor 3 hónapon belül, vagy a póttag nem felel meg a Felhívásban és egyéb jogszabályokban foglalt követelményeknek a Támogató az agrártámogatási jogviszonytól eláll.
- d) Kettőnél több tagú konzorcium esetén valamely tag kilépése, kizárása vagy jogutód nélküli megszűnése nem eredményezi a megállapodás és a konzorcium megszűnését, kivéve, ha ennek következtében a tagok a támogatási okiratban és a megállapodásban vállalt kötelezettségeik teljesítésére nem képesek, és emiatt a támogatásról lemondanak.

Ha a kilépő vagy jogutód nélkül megszűnő tag által vállalt kötelezettségeket a megmaradó tagok nem tudják teljesíteni, új tag bevonásáról határozhatnak. A belépő tag csak olyan szervezet, illetve személy lehet, amely, illetve aki megfelel a Felhívásban és egyéb jogszabályokban foglalt követelményeknek.

A tag kilépése, illetve kizárása esetén köteles egyeztetést kezdeményezni a konzorciumvezetővel a művelet céljának elérése érdekében. A konzorciumból kiváló tag köteles a konzorciumvezetőnek a kiválás időpontját megelőzően a rábízott anyagi eszközökkel és a művelet kapcsán felmerült költségekkel hiánytalanul, tételesen írásban elszámolni, valamint az általa elvégzett tevékenységről és az elvállalt, de kiválásáig el nem végzett tevékenységekről beszámolni. Köteles továbbá a – a megállapodás keretében esetlegesen – használatába kapott vagyontárgyat a konzorciumvezetőnek haladéktalanul, ellenszolgáltatás nélkül visszaszolgáltatni. Az átadás-átvételtől jegyzőkönyvet kell készíteni.

A kilépő tagot a kiválást követően is, a támogatási okirat hatálytalanná válásáig terheli a KAP Vhr. 19.§ - a szerinti dokumentum-megőrzési kötelezettség, ellenőrzés-tűrési kötelezettség, a kiválás időpontjáig megvalósult tevékenységekkel és benyújtott dokumentumokkal kapcsolatos szabálytalanságokért való helytállás.

A kilépő tag tulajdonába került, támogatásból vásárolt vagyont valamely tag tulajdonába kell adni, illetve, ha ez nem lehetséges, vagy a tagok nem kívánják, a megmaradó tagok ingyenes használatába kell adni. Ha az ingyenes használatba adás nem valósulhat meg, akkor a fejlesztés során létrejött vagyonra jutó támogatást a kilépő tag köteles visszafizetni a támogatási okiratban visszafizetésre meghatározottak szerint, az abban foglalt feltételekkel a Nemzeti Irányító Hatóság részére.

e) Konzorciumi tagok cseréje a kötelezettség átadására vonatkozó szabályok szerint történik.

4. A közbeszerzési eljárás lefolytatása

A konzorciumi tagok a Kbt.29. §-ának alkalmazásával meghatalmazhatják a konzorciumvezetőt, hogy nevükben közbeszerzési eljárást folytasson le. Ebben az esetben az eljárást megindító Felhívásban fel kell tüntetni, hogy a konzorciumvezető mely tag(ok) nevében (is) folytatja le a közbeszerzési eljárást. Ez a közös közbeszerzési eljárás azonban nem eredményezheti a meghatalmazást adó konzorciumi tagokra, mint ajánlatkérőkre a Kbt. alapján alkalmazandó szabályok megkerülését.

A közös közbeszerzési eljárás alapján megkötendő szerződésben pontosan hivatkozni szükséges a számlázás rendjéről, a teljesítés alapján kiállítandó számlák tagok közötti megoszlásáról. Közös közbeszerzés esetén a szállítóknak az egyes tagokat érintő részekről külön tagonkénti bizonylatot kell kiállítania.

Amennyiben a konzorciumvezető önállóan, saját nevében folytatja le az eljárást, az eljárás eredményeként megkötött szerződés alapján támogatás folyósítása a tagok részére nem történhet.

A konzorciumi tagok önállóan, saját nevükben is lefolytathatnak közbeszerzési eljárást, azonban az nem eredményezheti a Kbt. alapján alkalmazandó szabályok megkerülését (pl. egybeszámitási szabályok figyelmen kívül hagyását).

12. Jogutódlással, kötelezettségátadással kapcsolatos kérdések

12.1. Jogutódlás

Jogutódlás: a Kedvezményezett (jogelőd) jogállapotában beálló változás következtében valamely jogviszonyban a jogelőd helyébe új jogosult/kötelezett (jogutód) lép.

Jogutódlást eredményezhetnek a Kedvezményezett jogállapotában beálló alábbi változások:

Természetes személyeknél:

- elhalálozás,
- egyéni vállalkozói tevékenység folytatására való jogosultság megszűnése amiatt, hogy az egyéni vállalkozó egyéni céget vagy egyszemélyes korlátolt felelősségű társaságot alapított,
- az agrárgazdaságok átadásáról szóló 2021. évi CXLI. törvény szerinti gazdaságátadás.

Nem természetes személyeknél:

- megszűnés,
 - jogutóddal történő megszűnés:
 - formaváltás (átalakulás),
 - egyesülés (beolvadás, összeolvadás),
 - szétválás (különválás, beolvadásos különválás),
- kiválás (beolvadásos kiválás).

A jogutód akkor léphet be az agrártámogatási jogviszonyba, ha kérte magára nézve a jogutódlás megállapítását és megfelelése a támogatási feltételeknek megállapítást nyert. A támogatási feltételeknek a jogutódlás bejelentésének napján fenn kell állnia azzal, hogy Támogató figyelembe veszi a feltételek elvárható teljesítését és a körülmények életszerű változását. A jogutód abban az esetben jogosult a támogatás igénybevételére, amennyiben a jogutódlásra irányuló kérelme alapján a támogatási kérelmére vonatkozó ellenőrzés és értékelés alapján - a támogatási döntést megelőzően a jogelőd és a jogutód is, a támogatási döntést követően a jogutód - (felhívás eltérő rendelkezése hiányában) elérte a pozitív támogatási döntéshez szükséges ponthatárt, valamint a jogutódlást a Nemzeti Irányító Hatóság jóváhagyta.

12.2. Jogutódlás bejelentése

A Kedvezményezett polgári jog szerinti **jogutódj**ának az agrártámogatási jogviszonyban jogutódként történő elfogadására irányuló kérelmet kell benyújtania a megfelelő változás-bejelentés típus kiválasztásával, a KNYR-ben történő regisztrációt követően (a nyilvántartásba vételhez kapcsolódó közlemény a Nemzeti Kifizető Ügynökség honlapján elérhető) az alábbi linken:

<https://www.mvh.allamkincstar.gov.hu/e-ugyintezes>

A bejelentéshez csatolni kell a jogutódlást igazoló iratokat (végleges hagyatékátadó végzés, cégbírószági végzés, gazdaságátadási szerződés stb.).

12.3. Nem természetes személy esetében bekövetkező jogutódlás

Amennyiben a támogatási kérelmet jogutódlással létrejött, a támogatási kérelem benyújtását megelőzően teljes lezárt üzleti évvel nem rendelkező gazdasági társaság nyújtja be, vagy a jogutódlásra a támogatási kérelem benyújtását követően kerül sor.

A felhívás által előírt teljes lezárt üzleti évre vonatkozó adatokat a támogatási kérelem benyújtás előtt átalakulással, egyesüléssel, szétválással létrejött, teljes lezárt üzleti évvel nem rendelkező, vagy a támogatási kérelem benyújtását követően jogutódlással létrejött Kedvezményezett esetében a támogató a jogutódlásra tekintettel az alábbiak szerint vizsgálja.

Éves nettó árbevétel, mérlegfőösszeg tekintetében

Amennyiben a támogatási kérelem benyújtását megelőzően átalakulással, egyesüléssel, szétválással létrejött jogutód Kedvezményezett lezárt üzleti éve nem teljes, vagy a jogutód a támogatási kérelem benyújtását követően jött létre, a jogutód éves nettó árbevételére, mérlegfőösszegére vonatkozó adatot, amely az átalakulás cégbírósi bejegyzésének napját követő naptól az üzleti év végeként (kevés kivétellel tárgyév december 31. napja) megjelölt napig terjedő időszakra vonatkozik, ki kell egészíteni a jogelőd időarányos - a jogutód üzleti évéből hiányzó, az üzleti év kezdetétől (kevés kivétellel tárgyév január 1. napjától) az átalakulás cégbírósi bejegyzésének napjáig terjedő időszakra vonatkozó – adatával.

40 %-os mezőgazdasági árbevétel tekintetében

A támogatási kérelem benyújtását megelőzően átalakulással, egyesüléssel, szétválással létrejött, teljes lezárt üzleti évvel nem rendelkező, vagy a támogatási kérelem benyújtását követően jogutódlással létrejött Kedvezményezett esetében annak a feltételnek való megfelelést, hogy a Kedvezményezett legalább 40% mezőgazdasági tevékenységből származó árbevétellel rendelkezik, a jogelőd időarányos, a jogutód üzleti évéből hiányzó időszakra vonatkozó adataival kiegészített árbevétele és mezőgazdasági árbevétele, illetve az erre vonatkozó független könyvvizsgálói igazolás alapján szükséges ellenőrizni.

Az előírt üzemmérettel rendelkezés tekintetében

A támogatási kérelem benyújtását megelőzően átalakulással, egyesüléssel, szétválással létrejött, teljes lezárt üzleti évvel nem rendelkező, vagy a támogatási kérelem benyújtását követően jogutódlással létrejött Kedvezményezett esetében a feltételnek való megfelelést az igazoltan a jogutód tulajdonába és/vagy használatába került mezőgazdasági földterületek, állatok Standard Termelési Érték (a továbbiakban: STÉ) értéke alapján szükséges vizsgálni. Erre vonatkozóan elsősorban az egyesülési/különválási/kiválási szerződésben rögzítettek, továbbá az újonnan létrejött jogutód gazdasági társaság által megkötött bérleti szerződések, tulajdonjog megszerzésére vonatkozó szerződések az irányadóak.

Az egyéni cég vagy egyszemélyes korlátolt felelősségű társaság (mint az egyéni vállalkozó jogutódja) esetében a jogelőd egyéni vállalkozás adatait lehet szükség szerint figyelembe venni, mivel a jogutódlás csak akkor történik meg, ha az egyéni vállalkozó összes vagyoneleme az általa alapított cégbe/társaságba bevitelre kerül.

Pénzügyi terv tekintetében

A pénzügyi tervezés során a jogutód Kedvezményezettnek nem a jogelőd, hanem a saját gazdasági adataiból, adottságaiból és lehetőségeiből kiindulva kell a pénzügyi tervét elkészítenie.

Rendezett munkaügyi kapcsolatok, átláthatóság tekintetében

A rendezett munkaügyi kapcsolatoknak, átláthatósági feltételnek való megfelelés ellenőrzését és az átláthatóság vizsgálatát kizárólag a jogutód vonatkozásában kell elvégezni, a jogelődre vonatkozó adatok figyelembevételének mellőzésével.

12.4. Természetes személy elhalálása esetében bekövetkező jogutódlás

12.4.1. Amennyiben a Kedvezményezett a Támogatási Okirat kiadása előtt hunyt el

A Kedvezményezett elhalálása esetén – a felhívás eltérő rendelkezése hiányában – az örökös részére is kiadható a Támogatási Okirat, az alábbiak szerint:

A Kedvezményezett halála esetén a támogatási okirat kiadására irányuló kérelem benyújtásának lehetőségéről a támogató tájékoztatja az általa ismert örököst.

Ha az örökös kérelmezi a maga részére a Támogatási Okirat kiadását, a Nemzeti Irányító Hatóság - a jogerős hagyatékátadó végzés benyújtását követően – a Nemzeti Kifizető Ügynökség útján lefolytatja a jogosultsági ellenőrzést és a kérelem tartalmi értékelését az elhunyt támogatás igénylő és a támogatást igénybe venni kívánó örököse vagy örökösei vonatkozásában is.

Az örökös abban az esetben jogosult a támogatás igénybevételére, amennyiben (felhívás eltérő rendelkezése hiányában) az ellenőrzés és értékelés alapján az elhunyt és az örökös is elérte a pozitív támogatási döntéshez szükséges pontszámot.

12.4.2. Amennyiben a Kedvezményezett a Támogatási Okirat kiadása után hunyt el

A Nemzeti Kifizető Ügynökség lefolytatja a jogosultsági ellenőrzést és a tartalmi értékelést az örökös tekintetében is, abban az esetben léphet be a Kedvezményezett helyett a támogatási jogviszonyba az örökös, ha megfelelt az ellenőrzés és az értékelés alapján.

A Kedvezményezett halála esetén a Nemzeti Kifizető Ügynökség a hagyatékátadó végzésben vagy öröklési bizonyítványban meghatározott támogatási jogosultság alapján járó támogatási összeget az örökös, illetve örökösök részére utalja.

Ha a hagyatékátadó végzés vagy öröklési bizonyítvány nem rendelkezik a támogatás tekintetében, a Kedvezményezettnek azon örököse válik jogosulttá, aki a támogatás jellegű jogosultsághoz kötődő vagyontárgyat örökölte, illetve az érintett földterület tekintetében jogszerű földhasználónak minősül.

Fontos, hogy a támogatás összegének folyósításához – ha még nem lenne támogatási azonosítója – az örökösnek kérelmeznie kell a KNYR-ben történő nyilvántartásba vételét.

A jogutódlás tényét az azt igazoló döntés jogerőre emelkedését követő egy éven belül igazolni kell. Ha a szükséges okiratot ezen időpontig nem nyújtják be a Nemzeti Kifizető Ügynökséghez, úgy a jogutódlást igazoló döntés jogerőre emelkedését követő egy év elteltével, de legkésőbb az örökhagyó elhunytától számított három év elteltével megszűnik az igény érvényesíthetősége.

Az intézkedések egy részénél mód van arra is, hogy a Kedvezményezett halála esetén a Nemzeti Kifizető Ügynökség a Kedvezményezettel annak halálakor együtt élt házastársa vagy törvényes örököse kérelmére a támogatás igénybevételéhez kapcsolódó eljárást megindítsa. Ebben az esetben a Nemzeti Kifizető Ügynökség a szükséges eljárási cselekményeket a vélelmezett örökös bevonásával elvégzi, de érdemi döntést csak a jogerős hagyatékátadó végzés benyújtását követően hoz.

12.5. Kötelezettségátadás

Amennyiben a kötelezettségátadást az európai uniós állami támogatási szabályok lehetővé teszik, az agrártámogatási jogviszony létrejötte után az agrártámogatási jogviszonyból eredő jogok és kötelezettségek - a felhívásban meghatározott feltételek fennállása esetén - az átvállaló kérelmére átdadhatóak.

A kötelezettségátadáshoz a **támogató előzetes jóváhagyása** szükséges. A kérelem nem hagyható jóvá, ha az átvállaló nem felel meg a felhívásban meghatározott feltételeknek.

A kötelezettségátadás minden esetben a Nemzeti Irányító Hatóság előzetes jóváhagyásához kötött, mivel a Kedvezményezett (kötelezettségátadó) a fennálló jogosultsága elvesztésének terhe mellett a beruházáshoz kapcsolódó ingó/ingatlan vagyont az előzetes hozzájárulást megelőzően nem adhatja bérbe és nem idegenítheti el. Az előzetes hozzájárulásra tekintettel kizárólag függő hatályú szerződés nyújtható be.

Kötelezettségátadást kizárólag az a Kedvezményezett kezdeményezhet, aki rendelkezik végleges támogatási okirattal. A támogatott művelet tekintetében a Nemzeti Irányító Hatóság a Kedvezményezett (kötelezettségátadó) kötelezettségátadásra irányuló kérelmének bejelentését követően a KNYR-ben nyilvántartásba vett kötelezettség átvévő által benyújtott adatok, dokumentumok figyelembevételével elvégzett ellenőrzés alapján dönt az előzetes hozzájárulás megadásáról.

A kötelezettségátadás feltétele, hogy a kötelezettség átvévő legkésőbb a kötelezettségátadásra irányuló kérelem benyújtásának napjára vonatkozóan megfeleljen a jogszabályokban, az érintett Felhívásban, a KAP ST ÁÚF-ben foglalt jogosultsági és támogathatósági feltételeknek, előírásoknak.

12.6. Kötelezettségátadás bejelentése

A kötelezettségátadásra irányuló kérelmet az átvállalónak kell benyújtania az alábbi linken a vonatkozó változás-bejelentés típus kiválasztását követően:

<https://www.mvh.allamkincstar.gov.hu/e-ugyintezes>

A bejelentéshez csatolni kell a kötelezettségátadó és -átvévő közös nyilatkozatát a kötelezettségátadás-átvétel szándékáról, tartalmáról, amennyiben releváns az adásvételi szándéknyilatkozatot, a kötelezettség átvévő támogatással kapcsolatos adatait, az alátámasztó dokumentumokat.

12.7. Gazdaságátadás esetén alkalmazandó különös szabályok

Az agrárgazdaságok átadásáról szóló 2021. évi CXLI. törvény értelmében, a KAP tv. alapján létrejött támogatási jogviszonyokban a gazdaságátadási szerződés alapján a gazdaság átvevője a gazdaságátadó általános jogutódjaként kerül kijelölésre, vagyis a gazdaságátvevő jogutódlással a gazdaságátadó helyébe lép.

A jogutódlás tényének Kincstár általi hivatalból történő rögzítése után a Támogató valamennyi agrártámogatási jogviszony, illetve folyamatban lévő eljárás esetében megvizsgálja, hogy a jogutód megfelel-e az intézkedésekre vonatkozó jogszabályban vagy pályázati felhívásban meghatározott jogosultsági és tartalmi feltételeknek, azzal, hogy figyelembe veszi a feltételek elvárható teljesítését és a körülmények életszerű változását, vagy azt, ha a változásnak a projekt/művelet megvalósítása érdekében kellett bekövetkeznie.

A jogosultsági feltételeknek való megfelelés vizsgálata során figyelembe kell venni a jogelőd gazdaságátadó adatait illetve az időarányosan teljesített kötelezettségeit. A támogatási döntést követően gazdaságátadási szerződés alapján bekövetkező általános jogutódlás esetén a támogatási kérelmek újrapontozására nem kerül sor.

A jogutódlás nem eredményez új támogatási jogviszonyt, a gazdaságátvevő a jogelőd helyébe lép a már fennálló támogatási jogviszonyokban, azok változatlan tartalommal történő folytatása mellett.

A gazdaság átszállásának időpontjától kezdődően a gazdaságátvevőt illetik a támogatási jogviszonyból eredő jogok és terhelik az abból eredő kötelezettségek. Az gazdaságátvevő valamennyi folyamatban lévő eljárásban jogutódként kerül bejegyzésre, azaz megilletik a már kérelmezett, de még el nem bírált kérelmekhez kapcsolódó támogatási jogosultságok is.

Gazdaságátadás esetén ugyanazon Kedvezményezett azonos támogatási jogcímen több támogatás Kedvezményezettjévé is válhat, - függetlenül az egyes pályázati felhívások keretében alkalmazott támogatási korlátoktól - az egyes európai uniós jogszabályokban rögzített, Kedvezményezetttenként megítélhető támogatási korlátok szigorú figyelembevétele mellett.

13. Beruházási támogatásokra vonatkozó különös feltételek

13.1. Általános elvárások

A beruházási támogatások esetén az alábbi feltételeknek minden esetben teljesülniük kell:

- a) a beruházás megvalósításának, üzemeltetésének helye Magyarország;
- b) a Kedvezményezettnek a fenntartási kötelezettség idejére rendelkeznie kell a támogatással megvalósuló beruházás működtetésének, üzemeltetésének lehetőségét biztosító kizárólagos joggal;
- c) a Kedvezményezett művelet szintű elkülönített számviteli nyilvántartást vezet, a művelettel kapcsolatos minden dokumentumot a művelet helyszínén, vagy a Kedvezményezett telephelyén, vagy székhelyén elkülönítetten nyilvántart, és a KAP Vhr. 19. § (1) bekezdésben foglalt ideig megőrizz. Ezen időpontig fennáll a Kedvezményezett ellenőrzés-tűrési kötelezettsége.
- d) A Kedvezményezettnek agrártámogatási jogviszony teljes időtartama alatt meg kell felelnie a felhívásban előírt jogosultsági feltételeknek, különösképpen – *amennyiben releváns* – a pályázati felhívásban előírt alanyi jogosultsági feltételként előírt minimális üzemméretnek – kivételt képeznek az olyan jogosultsági kritériumok, amelynek változása életszerű vagy a projekt megvalósítása érdekében be kell következnie (pl. mezőgazdasági árbevétel aránya, kertészeti tevékenységből származó üzemméret arány változása).

13.2. Árajánlatok kiállításával és érvényességével kapcsolatos előírások

Az árajánlat kötelező tartalmi elemeit a KAP Vhr. 3. melléklete tartalmazza.

Elektronikus árajánlat (elektronikus levél) esetén az ajánlattevő cégszerű aláírását nem kell szerepeltetni az árajánlaton, azonban ha az árajánlattevő az ajánlatát elektronikus levélben adta, az elektronikus levél csatolmányainak is meg kell felelniük a többi követelménynek. Az elektronikus árajánlat elektronikus levél esetén akkor fogadható el, ha az tartalmazza az árajánlattevő elektronikus levélcímét is.

A Webáruházás ajánlat kötelező tartalmi elemei a következők:

- az ajánlattevő neve, címe és adószáma, természetes személy esetén adóazonosító jele,
- a tétel műszaki adatai, fizikai méretei, névleges teljesítménye, munkaszpecifikus teljesítménye, egyéb jellemző műszaki paraméterei,
- a tétel mennyisége és mértékegysége,
- a tétel nettó összege, a felszámított áfa és bruttó összeg,
- a tétel pénzneme,
- az árajánlat kiállításának dátuma.

A fenti követelményeknek való megfelelést, a készítés dátumát és a webáruház honlapcímét is tartalmazó képernyőképek csatolásával szükséges igazolni.

Ha a szokásos piaci ár igazolására a felhívás három árajánlat benyújtását írja elő, a Kedvezményezett a támogatási kérelem mellékleteként köteles csatolni három olyan magyar nyelvű árajánlatot, amely a KAP Vhr. 3. melléklete szerinti tartalmi elemekkel rendelkezik, egymástól és a Kedvezményezettől független kibocsátótól származik és azonos funkcióra vonatkozó, összehasonlítható műszaki paraméterekkel bír. Tehát az nem előírás, hogy az árajánlatoknak mindenképpen ugyanolyan márkájú, típusú vagy típusjelű tételre kell vonatkozniuk, ugyanakkor a funkciónak azonosnak kell lennie, és összehasonlítható paraméterekkel kell rendelkezniük.

Az árajánlat kibocsátójának az árajánlat kibocsátásának időpontjában rendelkeznie kell az árajánlatban foglalt cselekmény végzéséhez szükséges bejelentett és bejegyzett – TEÁOR szerinti – tevékenységgel.

A támogatási kérelemben a költséghatékonyságot, az „értéket a pénzért” elvet és a támogatási kérelem céljait figyelembe vevő, összességében legkedvezőbb ajánlattal rendelkező tételt kell feltüntetni, mint elfogadott árajánlatot, amelyet szakmai indokolással kell ellátni.

A piaci ár alátámasztásaként nem fogadható el olyan árajánlat, megrendelő, szerződés, utasítás, egyéb kötelezettségvállalás, amely olyan ajánlattevőtől származik, amelyben a Kedvezményezett vagy tulajdonosa (irányító vagy felügyeleti szerve), annak tagja, a szervezet nevében nyilatkozattételre, képviselőre jogosult személy, ezen személy Ptk. 8:1. § (1) bekezdés 2. pontja szerinti hozzátartozója, tulajdonosi, fenntartói, vagyonkezelői, irányítási, képviselői, munkáltatói, vagy kinevezési jogokat gyakorol, vagy fordítva, amely olyan szállítótól származik, amelynek tulajdonosa (irányító vagy felügyeleti szerve), annak tagja, a szervezet nevében nyilatkozattételre, képviselőre jogosult személy, ezen személy Ptk. 8:1. § (1) bekezdés 2. pontja szerinti hozzátartozója a Kedvezményezett szervezetében vagy a másik ajánlattevő szervezetében tulajdonosi, fenntartói, vagyonkezelői, irányítási, képviselői, munkáltatói vagy kinevezési jogokat gyakorol. Nem független továbbá az ajánlattevő, ha a Kedvezményezett vagy másik ajánlattevő vonatkozásában partner, kapcsolódó, vagy kapcsolt vállalkozásnak minősül.

Az ajánlattevők közötti partner- és kapcsolódó vállalkozások feltételei a kis- és középvállalkozásokról, fejlődésük támogatásáról szóló 2004. évi XXXIV. törvény 4. §-a alapján, az ajánlattevők kapcsolt vállalkozásként való minősítése a társasági adóról és az osztalékadóról szóló 1996. évi LXXXI. törvény 4. § 23. pontja, valamint a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény 3. § (2) bek. 7. pontja alapján vizsgálendő.

Az érvénytelen árajánlat nem vehető figyelembe alátámasztó dokumentumként.

Érvénytelen ajánlatnak minősül az az árajánlat,

- amelynek kibocsátója nem jogosult az adott tevékenységre vonatkozó árajánlatot kiállítani,
- nem felel meg a fenti függetlenségi előírásoknak,
- nem rendelkezik a KAP Vhr. 3. melléklete szerinti valamennyi kötelező tartalmi elemmel, vagy
- amely nem felel meg az alábbi előírásoknak:

A felhívásnak a művelet megkezdésére vonatkozó azon rendelkezése esetén, amely szerint a műveletet, vagy annak felhívásban meghatározott elemét a Kedvezményezett saját felelősségére megkezdheti a támogatási kérelem benyújtását követő napon, mindhárom árajánlatnak a támogatási kérelem benyújtásakor érvényesnek kell lennie.

Amennyiben a felhívás lehetővé teszi azt, hogy a Kedvezményezett saját felelősségére a felhívás megjelenését követő napon megkezdje a művelet megvalósítását, és a Kedvezményezett él ezzel a lehetőséggel, akkor köteles gondoskodni arról, hogy az eszközbeszerzésre és/vagy szolgáltatásra vonatkozó, a támogatási kérelem mellékleteként benyújtásra kerülő mindhárom árajánlat a megrendelés időpontjában érvényes legyen. Ebben az esetben annak alátámasztására, hogy az árajánlatok megfelelnek az érvényességi feltételnek, a támogatási kérelemhez be kell nyújtani a Kedvezményezett által elfogadott árajánlathoz kapcsolódó, a kibocsátó (szállító) által visszaigazolt írásos megrendelőt, vagy írásos megrendelő hiányában a jogilag kötelező érvényű szerződést.

A Támogató az előírások betartását a támogatási kérelem vizsgálata során ellenőrzi.

13.3. A támogatási kérelem jóváhagyását megelőzően megkezdett építési beruházásra vonatkozó különös szabályok

a) Felújítással, bővítéssel, korszerűsítéssel járó beruházás, valamint a felhívás által nevesített tevékenység a támogatási kérelem jóváhagyását megelőzően - felhívás eltérő rendelkezése hiányában - csak az előzetes helyszíni szemlét követően kezdhető meg. Amennyiben a Kedvezményezett a helyszíni szemlét megelőzően megkezdte az építési tevékenységet vagy az azt megelőző bontási tevékenységet, és a támogatási kérelem alapján indult eljárás során megállapításra kerül, hogy a szemlét megelőzően a beruházás megkezdődött, így az eredeti kiinduló állapot a szemlén nem vizsgálható, akkor az a felújításnak/bővítésnek minősülő támogatott tevékenység pénzügyileg és műszaki-fizikai értelemben is elkülöníthető elemének elutasítását vonja maga után. Amennyiben a fentiek a kifizetési kérelem alapján indult eljárás során kerülnek megállapításra, úgy a támogatási kérelem érintett részére vonatkozóan az intézkedésben való jogosulatlan részvétel szabályait kell alkalmazni.

b) Műszaki ellenőr alkalmazása, és a vonatkozó ágazati jogszabályban előírtak szerinti tartalommal vezetett építési napló, valamint ÉNGY tétel szintű részletezettségű, részletes számításokkal alátámasztott felmérési napló vezetése a nem engedélyköteles és bejelentés köteles építési beruházás esetében is kötelező.

A b) pontban foglaltak elmulasztása esetén az intézkedésben való jogosulatlan részvétel szabályait kell alkalmazni.

Egy számla egy kifizetési kérelemben számolható el.

A kifizetési kérelemmel csak annyi anyaghoz tartozó költséget lehet elszámolni – a hozzá kapcsolódó elszámolható munkadíjjal együtt – amennyi anyag a támogatott művelettel kapcsolatosan ténylegesen felhasználásra került. Az ÉNGY-ben szereplő építési tételek esetén az anyagköltség a hozzá kapcsolódó munkadíj költséggel együtt, ugyanazon számla alapján kerülhet elszámolásra.

A Kedvezményezettnek főszabályként az általa kiválasztott, legkedvezőbb árajánlatot adó ajánlattevővel (szállítóval, kivitelezővel) kell a támogatott tevékenység megvalósítására szerződést kötnie. Változás esetén az érintett kifizetési kérelemhez csatolni kell a változás indoklását, annak alátámasztását és az új szállító, kivitelező ajánlatát.

Ha az árajánlat forinttól eltérő pénznemben került kiállításra, akkor az ajánlatban szereplő összeget az ajánlat keltezésének napján érvényes, a Magyar Nemzeti Bank (a továbbiakban: MNB) által közzétett, hivatalos devizaárfolyamon kell átszámítani forintra.

A forinttól eltérő pénznemben kiállított elszámoló bizonylat esetén az elszámoló bizonylat végösszegét és az arra jutó támogatás összegét a számlán megjelölt fizikai teljesítés időpontjában érvényes, az MNB által közzétett hivatalos devizaárfolyamon kell forintra átszámítani.

Az MNB által nem jegyzett pénznemben kiállított elszámoló bizonylat esetén a kapcsolódó támogatási összeget a számlán megjelölt fizikai teljesítés időpontjában érvényes, az Európai Központi Bank által közzétett középárfolyamon kell euróra átváltani.

Ha az elszámoló bizonylat nem tartalmazza a fizikai teljesítés dátumát, vagy folyamatos teljesítésű tevékenységről szól, úgy a számlán szereplő összeget az elszámoló bizonylat keltezésének napján érvényes, az MNB által közzétett, hivatalos devizaárfolyamon kell átszámítani forintra. Ha utófinanszírozási módban a Kedvezményezett előleget fizetett, az előleg támogatástartalma a rész- vagy végszámlán szereplő fizikai teljesítés napján érvényes, az MNB által közzétett, hivatalos devizaárfolyamon kerül forintra átszámításra. Ha az előleghez kapcsolódó rész- vagy végszámlán nem szerepel a teljesítés dátuma, akkor az előlegszámla teljesítése a hozzá kapcsolódó rész- vagy végszámla keltének napja lesz.

13.4 Fenntartási kötelezettség teljesítése, ellenőrzése

A Kedvezményezett a támogatott beruházást, létesítményt, eszközt a teljes fenntartási kötelezettség időtartama alatt a művelet rendeltetésének megfelelően, a vonatkozó engedélyek és előírások betartásával köteles használni, működtetni, üzemeltetni.

A fenntartási időszakban kockázatelemzés alapján, mintavétellel kiválasztott műveletek körében vizsgálni kell

- a) a vállalt, fenntartási időszakra vonatkozó kötelezettségek megvalósulását,
- b) a dokumentumok nyilvántartását és az iratmegőrzési kötelezettség teljesítését,
- c) azt, hogy a tevékenység tényleges vagy célzott hasznosítása megfelel-e azoknak a támogatási kérelemben leírt hasznosítási céloknak, amelyre a támogatást nyújtották.

Ha a felhívás eltérően nem rendelkezik, kizárólag az alábbi feltételek együttes fennállása esetén használt eszköz csereeszközként való beszerzése is jóváhagyható:

- a) a Kedvezményezett megfelelően indokolja, hogy miért használt és nem új eszköz beszerzésével pótolja a lecserélendő eszközt,
- b) a használt eszköz eredetét az eladó bizonylatokkal igazolja,
- c) a használt eszköz gyártási éve nem régebbi, mint a lecserélendő tárgyi eszközé,
- d) a csereeszköz megfelel a hatályos szabványoknak, normáknak, technológiai és egyéb műszaki feltételeknek,
- e) funkcióját, műszaki, szakmai paramétereit tekintve a támogatási okiratban szereplő eszközzel legalább megegyezik vagy annál jobb paraméterekkel bír, továbbá
- f) az eladó igazolni tudja, hogy a csereeszközt a megelőző hét évben nem európai uniós vagy központi költségvetésből származó támogatásból szerezték be vagy állították elő.

13.5. Önerőre vonatkozó nyilatkozat és önerő támogatástartalmára vonatkozó igazolások

A Kedvezményezett köteles a művelet elfogadott műszaki-szakmai tartalmának megvalósításához szükséges – a jóváhagyott támogatáson felüli - teljes önerőt biztosítani.

A KAP ST keretében nyújtott támogatás mellett **a kedvezményezettnek lehetősége van további más, helyi, regionális, államháztartási vagy uniós forrásból származó támogatást igénybe venni, azonban azok együttes támogatástartalma nem haladhatja meg, a KAP I. rendelet 73. és 74. cikke szerinti maximális támogatási mértéket.** Ennek megfelelően a felhívások alapján megvalósuló egyes tevékenységek elszámolható költségére vetített támogatás maximális mértéke – a beruházási felhívásokban egyes tevékenységekre meghatározott magasabb támogatási mértéktől eltekintve, – 65 %-nál nem lehet magasabb.

A Nemzeti Kifizető Ügynökség a záró kifizetési kérelem elbírálása során a kettős finanszírozás elkerülése céljából támogatáshalmazódás vizsgálatot végez azon műveletek esetében, amelyek megvalósítása során a kedvezményezett támogatástartalommal bíró pénzügyi terméket vett igénybe.

A vizsgálat célja annak biztosítása, hogy a KAP ST végrehajtása során támogatott művelet megvalósításával kapcsolatos elszámolható költségekre igénybe vett összes állami támogatás ne haladja meg a támogatásokra vonatkozóan az európai uniós jogszabályokban meghatározott mértéket vagy összeget.

A fenti korlátot meghaladó támogatást a Nemzeti Kifizető Ügynökség a záró kifizetési kérelem elbírálása során a kifizethető támogatási összegből levonja, illetve amennyiben a levonás nem fedezi a korlátot meghaladó támogatást, akkor azt a kedvezményezett részére már kifizetett támogatási összegből visszaköveteli.

Fentiek érdekében az **első kifizetési kérelem benyújtásakor a Kedvezményezettnek nyilatkoznia kell az önerő rendelkezésre állásáról, összetételéről, beleértve a kedvezményezett rendelkezésre álló - nem külső hitelből, kölcsönből származó - saját forrást (számlapénz, bankbetét, névre szóló értékpapír), külső hitelt, kölcsönt és a műveletek finanszírozásához nyújtott bármilyen olyan hozzájárulásról, amely nemzeti, regionális vagy helyi hatóságok költségvetéséből, az Uniónak az EMGA és az EMVA részére rendelkezésre bocsátott költségvetéséből, közjogi szervek költségvetéséből vagy hatóságok, illetve közjogi szervek társulásainak a költségvetéséből származik.**

Az önerő nyilatkozatban szereplő források rendelkezésre állását a nyilatkozat megtételekor nem szükséges igazolni.

A kedvezményezett köteles az önerő nyilatkozathoz képest történt változásokról, továbbá a művelet megvalósításához igénybe vett valamennyi támogatásról legkésőbb a záró kifizetési kérelem benyújtásával egyidejűleg a Nemzeti Kifizető Ügynökséget tájékoztatni és **a kapcsolódó szerződéseket, a támogatás elnyerését igazoló okiratokat benyújtani.**

Amennyiben a kedvezményezett a művelet megvalósításához szükséges önerő biztosításához támogatástartalommal bíró hitelt/kölcsönt, illetve kezességet vesz igénybe, akkor a záró kifizetési kérelemhez mellékelni kell a támogatást nyújtó (pl. KAVOSZ Zrt., Agrár-Vállalkozási Hitelgarancia Alapítvány/AVHGA, Garantiqa Hitelgarancia Zrt./GHG) által kibocsátott támogatástartalom igazolást.

A támogatástartalom igazolásnak a következőket kell tartalmaznia:

- hiteltípus megnevezése;
- kedvezményezett megnevezése, azonosításához szükséges adatai (pl. adószám, cégjegyzékszám)
- hitel/kezesség azonosítására szolgáló egyedi azonosító (pl. szerződésszám, ügyiratszám, kezességi levél száma);
- az igénybe vett pénzügyi termék támogatástartalma forintban vagy EUR-ban meghatározva,
- az igénybe vett pénzügyi termék uniós versenyjogi értelemben vett állami támogatási jogcíme.

A megkötött hitel-/kölcsönszerződésnek tartalmaznia kell a következőket:

- művelet egyedi azonosítója (támogatási kérelem vagy amennyiben rendelkezésre áll, a támogatási okirat iratazonosítója);
- a hitel típusa;
- a kedvezményezett és a hitel/kölcsön azonosítására szolgáló egyedi azonosítókat;
- amennyiben a szerződéskötés a támogatási okirat kézhezvételét követően történt, akkor a finanszírozott tételek listáját a támogatási okirat melléklete alapján beazonosítható módon.

Amennyiben a szerződés nem tartalmazza a kötelező elemeket, akkor a feltételeket egyéb kapcsolódó dokumentummal, hitelt érdemlő módon kell igazolnia a kedvezményezettnek (pl. a pénzügyi intézmény által kiállított igazolással; a szállítói számla hitelből történő kiegyenlítését tartalmazó bankszámlakivonattal; a bank felé benyújtott számlaösszesítővel, lehívási értesítővel stb.). A művelethez nem kapcsolódó, vagy a művelet nem elszámolható költségét képező, de a szerződés terhére finanszírozott tételek kiemelése a kedvezményezett érdeke és felelőssége.

A hitel/kölcsönszerződés nem tartalmazhat olyan feltételt, mely ellentmond a támogatási okiratban és az irányadó jogszabályokban foglaltaknak.

A kedvezményezettnek igazolnia kell minden egyéb, a művelet megvalósításához, az elszámolható költségekhez kapcsolódó, nemzeti, regionális vagy helyi hatóságok költségvetéséből, az Uniónak az EMGA és az EMVA részére rendelkezésre bocsátott költségvetéséből, közjogi szervek költségvetéséből vagy hatóságok, illetve közjogi szervek társulásainak a költségvetéséből származó támogatástartalom esetén a támogatás jogcímét, a támogatott - a művelet keretében is elszámolható - költségeket és az igénybe vett támogatás összegét forintban meghatározva.

Felhívjuk a Kedvezményezett figyelmét, hogy a véglegessé vált támogatási okirat és a megkötött hitel- vagy kölcsönszerződés, illetve a szerződéshez kapcsolódó intézményi kezességvállalás feltételeinek ismeretében a Kedvezményezett kizárólagos felelőssége annak mérlegelése és szükség szerinti biztosítása, hogy a megkötött hitel- vagy kölcsönszerződés, illetve kapcsolódó kezességvállalás feltételeinek megfelelő módosítására sor kerüljön annak megelőzése érdekében, hogy a KAP I. rendeletben meghatározott felső határt meghaladó támogatástartalom ne a KAP ST keretében nyújtott, vissza nem térítendő támogatásból kerüljön levonásra, illetve visszakövetelésre.

A környezet és természet védelemét szolgáló elvárások

A környezet védelmére vonatkozóan európai uniós elvárás a környezet minőségének megóvása, védelme, állapotának javítása, a szennyező fizet elv alkalmazása, az erőforrások hatékony felhasználása, az éghajlatváltozás mérséklése és az ahhoz történő alkalmazkodás, a biológiai sokféleség védelme, valamint a katasztrófákkal szembeni ellenálló képesség biztosítása és a kockázat megelőzése és kezelése.

A műveletek Kedvezményezettje, mindezzel összhangban, köteles gondoskodni a műveletre vonatkozó környezet-, természet-, és éghajlatvédelmi jogszabályok betartásáról.

A környezet és a természet védelme érdekében kötelező, alapelveként érvényesítendő elvárások a következők:

Az európai uniós forrásból támogatott művelet Kedvezményezettje köteles a műveletre vonatkozó európai uniós és hazai környezetvédelmi előírások, jogszabályok betartása mellett az elővigyázatosság, a „ne okozz jelentős kárt” és a szennyező fizet elvek figyelembe vételére, a művelet által érintett területen a védett környezeti, természeti és kulturális értékeket megőrzésére, a fennálló vagy a beruházás során keletkezett környezeti kár, illetve jogszabályba ütköző nem-megfelelőség legkésőbb a művelet megvalósítása során történő megszüntetésére.

(„Ne okozz jelentős kárt” elv: a támogatott fejlesztés nem sérti jelentősen a fenntartható befektetések előmozdítását célzó keret létrehozásáról, valamint az (EU) 2019/2088 rendelet módosításáról szóló Európai Parlament és a Tanács (EU) 2020/852 rendelet 9. cikkben meghatározott egyik környezeti célkitűzést sem. Ezek az alábbiak: az éghajlatváltozás mérséklése; az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás; a vízi és tengeri erőforrások fenntartható használata és védelme; a körforgásos gazdaságra való átállás; a szennyezés megelőzése és csökkentése; a biológiai sokféleség és az ökoszisztémák védelme és helyreállítása.)

Amennyiben a művelet által megvalósítandó tevékenység esetében releváns, **állapotfelmérő, megelőző intézkedések elvégzésével** biztosítani kell, hogy az európai uniós forrásból megvalósított művelet helyszínén ne maradjon fenn, illetve ne keletkezzen jogszabályba ütköző környezeti kár. Ezekre a vizsgálatokra az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005. (I.11) Korm. rendelet által szabályozott stratégiai környezeti vizsgálat, a környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról szóló 314/2005. (XII.25) Korm. rendelet (a továbbiakban: 314/2005. (XII.25) Korm. rendelet) által szabályozott környezeti hatásvizsgálat vagy egyszerűsített hatásvizsgálat keretében kerülhet sor, az alábbi előírásoknak megfelelően:

1) Megfelelés a Víz Keretirányelv előírásainak:

A 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet 1.§ (6a) pontja szerint: a vizekbe történő beavatkozással járó tevékenység (művelet elem) esetén a környezeti hatásvizsgálati eljárásban kell igazolni a vízgyűjtő-gazdálkodás egyes szabályairól szóló 221/2004 (VII.21.) Korm. rendelet 10.-11.§-ában előírt feltételek teljesülését, azaz azt, hogy a művelet milyen hatással van a vizekre (pozitív, negatív, semleges). A hatások jelentőségét a 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet 2/A §-a alapján más hatósági, szakhatósági eljárásban vizsgálnia kell a környezetvédelmi hatóságnak.

Abban az esetben, ha a művelet elemei nem érik el a 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet 3. mellékletében megadott küszöbértékeket, vagy a 3. mellékletben a tevékenységre megállapított feltétel nem teljesül, előzetes vizsgálati eljárás lefolytatása nélkül - a 13. számú melléklet szerint megadott adatok és az 5. számú mellékletben meghatározott szempontok figyelembevételével - a 2/A § (2)-(6) bekezdésben foglaltak szerint kell megvizsgálni a feltételezett környezeti hatások jelentőségét, illetve döntést hozni a környezeti hatásvizsgálat szükségességéről és az annak során vizsgálandó kérdésekről. Előzetes vizsgálat iránti kérelmet kell benyújtani a környezetvédelmi hatósághoz, ha a 3. mellékletben, vagy a 2. és 3. mellékletben egyaránt szereplő olyan tevékenység megvalósítása tervezett, vagy ha összetartozó tevékenységnek minősül és a 2/A. §-ban meghatározott eljárás lefolytatására nem került sor.

Abban az esetben, ha a művelet küszöbérték feletti, vagy az előzetes vizsgálat alapján jelentős hatással van a vizek állapotára, akkor a hagyományos eljárás szerint kell hatásvizsgálatot lefolytatni és ennek keretében értékelni a vizek állapotában bekövetkező változást, valamint az érintett víztestekre és védett területekre meghatározott környezeti célkitűzés elérésének ütemezését.

2.) Természetvédelem:

A természet védelme érdekében szükséges a műveletek Natura 2000 hálózattal való érintettségének beazonosítása, mely az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földterületekről szóló 14/2010. (V.11.) KvVM rendelet alapján tehető meg.

A Natura 2000 hálózatba tartozó, ill. egyéb természetvédelmi területi érintettség esetében a 314/2005.(XII. 25) Korm. rendeletben foglaltak az irányadóak a műveletekre nézve.

A fentiek érvényesítésére vonatkozó elvárás:

A 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet hatálya alá eső tevékenységek, létesítmények megvalósítása, valamint azok jelentős módosításai, változtatásai esetében el kell készíttetni a beruházás megkezdése előtt a művelet megvalósítása során a művelet környezeti hatásának vizsgálatát a beruházás által érintett környezeti elemekre, rendszerekre vonatkozóan.

A vizsgálati eljárást a 2011/92/EU direktíva [hazai alkalmazása a 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet], a 92/43/EEC direktíva [hazai alkalmazása 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet] és a 2000/60/EK direktívával összhangban a 221/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet előírásainak figyelembevételével kell végezni.

A vizsgálat eredményeképp előállt dokumentációt, továbbá az ezen dokumentáció figyelembevételével született környezetvédelmi határozatot vagy környezetvédelmi engedélyt, illetve a hatóságok által kiadott nyilatkozatokat - amennyiben már rendelkezésre áll - **csatolni kell a támogatási kérelemhez.** A dokumentációban be kell mutatni, hogyan fogja csökkenteni, kompenzálni, illetve dokumentálni a kivitelező a művelet megvalósítása során okozott káros környezeti hatásokat.

A környezetvédelmi hatóság határozatának megfelelően a környezet állapotában bekövetkezett változásokat a beruházás megvalósítása során nyomon kell követni, és az állapotváltozásról, a káros hatások csökkentését vagy kompenzálását célzó intézkedések eredményességéről szóló jelentést kell készíteni, melyet – a támogató erre irányuló felszólítása esetén – szükséges csatolni.

3.) Az éghajlatváltozás:

Az Európai Zöld Megállapodásban rögzített cél, hogy az EU 2050-re klímasemlegessé váljon. Ezt a célkitűzést erősíti a klímavédelemről szóló 2020. évi XLIV. törvény, melynek értelmében Magyarország a 2050. évre eléri a teljes klímasemlegességet. Ezen cél eléréséhez szükséges az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése minden szektorban, az energiafelhasználás csökkentése, a megújuló energiahordozók arányának növelése, az új technológiák kihasználása révén. Hasonlóan fontos cél a klímakockázatokkal szembeni ellenálló-képesség javítása, és a katasztrófák megelőzését és kezelését szolgáló képesség fejlesztése.

Minderre tekintettel, amennyiben legalább ötéves várható élettartamú infrastruktúra megvalósítására irányul a beruházás, a tervezés során fel kell mérni az éghajlatváltozás várható hatásait a beruházásra nézve, valamint a beruházás esetleges hatását az üvegházhatásúgáz-kibocsátásra, annak érdekében, hogy a művelet ellenálló legyen az éghajlatváltozással és a természeti katasztrófákkal szemben.

Biztosítani kell, hogy az európai uniós forrásból megvalósuló létesítményben ne létesüljön, vagy ne maradjon fenn az egészségre ártalmas műszaki megoldás. Ezzel a művelet nem csak az európai uniós követelményeknek való megfelelést valósítja meg, hanem egyúttal hozzájárul fontos hazai stratégiai célok, jogszabályi követelmények megvalósításához.

Az esélyegyenlőség, női-férfi egyenlőség érvényesítését szolgáló elvárások

Az esélyegyenlőség elősegítésének célja jellemzően a hátrányos megkülönböztetésből - mely alapulhat nemem, faji vagy etnikai származáson, valláson vagy meggyőződésen, fogyatékosságon, életkoron vagy szexuális irányultságon - fakadó hátrányok társadalmi szintű csökkentése, az érintett emberek társadalmi-gazdasági aktivitásának, részvételének növelése, a társadalmi szintű esélyteremtés. A KAP ST végrehajtása során ez olyan csoportok segítségét és szempontjaik kiemelt figyelembevételét jelenti, melyek saját erejükből nem lennének képesek a hátrányaikból fakadó nehézségek leküzdésére, fokozottan ki vannak téve a hátrányos megkülönböztetés veszélyének, illetve támogatásra szorulnak a programok forrásaihoz történő hozzáférés során.

Az Európai Unió egyik hangsúlyos alapelve a nők és férfiak közötti esélyegyenlőség és egyenlő bánásmód szükségessége. A nemi alapú diszkrimináció tilalmát és a nemek közötti egyenlőség előmozdításának célját az Európai Unióról Szóló Szerződés (EUSZ) 2. és 3. cikke, az EUMSZ 8. cikke, valamint az Alapjogi Charta 21. cikke is tartalmazza. A Nők és Férfiak Társadalmi Egyenlőségét Elősegítő Nemzeti Stratégia – Irányok és Célok 2010–2021 című dokumentumban meghatározott hazai stratégiai célok értelmében a nők és férfiak egyenlősége érdekében javasolt célterületek az alábbiak:

- a nők gazdasági függetlenségének, illetve vállalkozóvá válásának előmozdítása;
- kisgyermeket nevelő nőkkel szembeni foglalkoztatási diszkrimináció csökkentése;
- a férfi-női részvétel aránytalanságainak csökkentése a családtámogatási ellátások igénybevétele területén (apasági szabadság, GYES, GYET stb.), és a családon belüli munkamegosztás terén;
- a nők esélyegyenlőségének elősegítése a munkáért járó javadalmazásban: munkaerő-piaci bérkülönbségek, egyenlőtlenség, diszkrimináció csökkentése (melynek később hatása van a nyugdíjak összegére is);
- a férfi-női részvétel aránytalanságai csökkentésének támogatása a politikai és gazdasági döntéshozatalban, valamint a tudomány területén;
- az erőszak elleni hatékony fellépéshez, a megelőzéshez szükséges intézkedések megtétele;
- a nemekhez kötődő sztereotípiák visszaszorításának támogatása.

Mindezek értelmében a KAP ST végrehajtásának valamennyi szintjén és szakaszában elő kell segíteni a nők és férfiak közti egyenlőség érvényesülését. Aktívan támogatni kell azon intézkedéseket, amelyek segítenek fől számolni a nőket vagy a férfiakat érintő egyenlőtlenséget a társadalmi élet valamennyi területén, beleértve a foglalkoztatást, a képzést, a gazdasági életet, a közéletet, a javakhoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférést. Elő kell segíteni a programozásnál, a művelet kiválasztásánál és a fejlesztések végrehajtásakor a társadalmi nemek közötti egyenlőség megteremtését.

A szegénység és társadalmi kirekesztettség csökkentése az Európai Unió egyik kiemelt célja. A területhez kapcsolódó célokat és feladatokat az Európai Bizottság „A szegénység és társadalmi kirekesztetés elleni küzdelem európai platformja. A szociális és területi kohézió európai keretrendszere (COM (2010) 758) elnevezésű dokumentumban foglalta össze.

A szociális és területi kohézió európai keretrendszere olyan uniós szintű megközelítés kidolgozását tűzi ki célul, amely kiterjed a társadalmi befogadással összefüggő valamennyi területre, különösen a következőkre:

- a munkához jutás lehetősége, a munkahelyteremtésre és a munkavállalók készségeinek fejlesztésére irányuló nemzeti befogadási stratégiák és európai stratégia értékelésével;
- az alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáférés és a szociális védelem, különösen az öregedő társadalommal és a társadalmi kirekesztés növekedésével összefüggésben;
- oktatás- és ifjúságpolitika, az iskolai lemorzsolódás és az oktatásban tapasztalható egyenlőtlenségek csökkentése érdekében;
- a migránsok gazdasági és társadalmi integrációja, új európai stratégia révén;

- a megkülönböztetés elleni küzdelem, különösen a kisebbségekkel, a fogyatékos személyekkel és a hajléktalanokkal szemben megnyilvánuló megkülönböztetés elleni fellépéssel, a pénzügyi függetlenség és a nemek közötti egyenlőség javítása mellett;
- hozzáférés az információs és kommunikációs technológiákhoz, hálózati szolgáltatásokhoz, továbbá pénzügyi (alapvető banki) és energetikai szolgáltatásokhoz (világítás és fűtés)."

Az esélyegyenlőség érdekében kötelezően érvényesítendő elvárások a következők:

- a) A Kedvezményezett köteles a műveletre vonatkozó európai uniós és hazai esélyegyenlőségi előírásokat, jogszabályokat betartani, és az esélyegyenlőség szempontjából jogszabályba („Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról” szóló 2003. évi CXXV. törvény) ütköző nem-megfelelőséget legkésőbb a művelet megvalósítása során megszüntetni.
- b) A Kedvezményezett köteles a művelet végrehajtása során az esélyegyenlőséget, a nők és férfiak közti egyenlőséget, valamint a Fogyatékos-sággal élő Személyek Jogairól szóló ENSZ-egyezményt a 2010/48/EK tanácsi határozattal összhangban alkalmazni.
A műveletek végrehajtása során a fogyatékos személyeket megillető alapvető emberi jogokat – hozzáférhetőség biztosítása pl. akadálymentesítéssel és az ehhez kapcsolódó szabványok alkalmazásával – biztosítani kell;
- c) A fejlesztéshez kapcsolódó nyilvános eseményeken, kommunikációjában és viselkedésében a Kedvezményezett esélytudatosságot fejez ki: nem közvetít szegregációt, csökkenti a csoportokra vonatkozó meglévő előítéleteket.
- d) A művelet jellegétől függően bizonyos további elvárások megvalósítása is kötelező:
 - I. A „Fogyatékos-sággal élő személyek jogairól szóló egyezmény és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv kihirdetéséről” szóló 2007. évi XCII. törvény 9. cikke értelmében a nyilvánosság számára nyitva és rendelkezésre álló létesítmények és szolgáltatások hozzáférhetőségét biztosítani kell.
Ennek érdekében az ilyen létesítmények (pl. a közösségi célú funkciókat ellátó, ügyfélforgalmat lebonyolító épület/épületrész) építése/felújítása során kötelező a **művelatarányos akadálymentesítés**, valamint az **infokommunikációs akadálymentesítés**. A termékekre és a szolgáltatásokra vonatkozó akadálymentességi követelmények esetén az Európai Parlament és a Tanács a termékekre és a szolgáltatásokra vonatkozó akadálymentességi követelményekről szóló (EU) 2019/882 irányelvnek szükséges megfelelni.
„A fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról” szóló 1998. évi XXVI. törvény 4. § f) pontja szerinti közszolgáltatásokhoz kapcsolódó fejlesztéseket (beleértve az infrastrukturális, szolgáltatás, infokommunikációs fejlesztéseket, melynek alapja „A közszférabeli szervezetek honlapjainak és mobilalkalmazásainak akadálymentesítéséről” szóló 2018. évi LXXV. törvény, valamint „A közszférabeli szervezetek honlapjainak és mobilalkalmazásainak akadálymentesítéséről szóló 2018. évi LXXV. törvényben foglalt kötelezettségek teljesítése ellenőrzésének részletes szabályairól” szóló 162/2019. (VII. 5.) Korm. rendelet) az egyetemes tervezés alapelvét figyelembe véve **komplex akadálymentesítést** elvégezve kell végrehajtani.
 - II.) Ha a Kedvezményezett települési önkormányzat, akkor „Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról” szóló 2003. évi CXXV. törvény 31. § (6) bekezdésének megfelelően igazolnia kell a **helyi esélyegyenlőségi program meglétét** és a tervezett fejlesztésnek illeszkednie kell a helyi esélyegyenlőségi programhoz.
 - III.) Ha a támogatást igénylő ötven főnél több személyt foglalkoztató költségvetési szerv, vagy többségi állami tulajdonban álló jogi személy, az igénylőnek igazolnia kell az **esélyegyenlőségi terv meglétét** „Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról” szóló 2003. évi CXXV. törvény 63. §-nak megfelelően és a tervezett fejlesztésnek illeszkednie kell az esélyegyenlőségi tervhez.

Definíciók, példák, segédletek

Akadálymentesítés

A 2024.X.1. előtt beadott támogatási kérelmek esetében „Az épített környezet alakításáról és védelméről” szóló 1997. évi LXXVIII. törvény 2. § 1. pontja szerint:

„Akadálymentes: az épített környezet akkor, ha annak kényelmes, biztonságos, önálló használata minden ember számára biztosított, ideértve azokat az egészségkárosodott egyéneket vagy embercsoportokat is, akiknek ehhez speciális eszközökre, illetve műszaki megoldásokra van szükségük.”

A 2024.X.1. követően beadott támogatási kérelmek esetében „A magyar építészetéről” szóló 2023. évi C. törvény 16. §. 1. pontja szerint:

„1. akadálymentes: olyan épített környezet, amelyet mindenki önállóan és biztonságosan tud megközelíteni, abba belépni, azt használni és elhagyni;”

Az akadálymentesített épületet, illetve szolgáltatást azok is – a társadalom többségi részéhez hasonlóan – tudják használni, akik a közlekedésben, a térhasználatban, a szolgáltatásokhoz és az információhoz való hozzáférésben speciális igényekkel bírnak. Az akadálymentesítés tehát a fogyatékos személyek mellett az időseknek, átmeneti vagy tartós mozgásszervi nehézséggel küzdőknek, babakocsit használóknak is szól.

Amennyiben egy **már meglévő épület, illetve szolgáltatás akadálymentesítése** a cél, úgy a tervezés során ezek jelenlegi adottságait kell a speciális igényeknek megfelelően alakítani. **Új építés, illetve szolgáltatás esetében** – az egyetemes tervezés elve alapján – a speciális igényeket eleve figyelembe véve kell kialakítani az akadályoktól mentes környezetet.

Az akadálymentesítésre vonatkozó jogszabályok a következők:

- Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény
- A magyar építészetéről szóló 2023. évi C. törvény
- Az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet (OTÉK)
- A településrendezési és építési követelmények alapszabályzatáról szóló 280/2024. (IX. 30.) Korm. rendelet
- A fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény
- A fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló egyezmény (CRPD egyezmény) és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 2007. évi XCII. törvény
- A közszférabeli szervezetek honlapjainak és mobilalkalmazásainak akadálymentesítéséről szóló 2018. évi LXXV. törvény
- A közszférabeli szervezetek honlapjainak és mobilalkalmazásainak akadálymentesítéséről szóló 2018. évi LXXV. törvényben foglalt kötelezettségek teljesítése ellenőrzésének részletes szabályairól szóló 162/2019. (VII. 5.) Korm. rendelet

Az épített környezethez, termékekhez, szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférésre vonatkozó szabványokról az alábbi online felületen található tájékoztatás:

- Magyar Szabványügyi Testület <https://www.mszt.hu/hu-hu/>

Például:

MSZ EN 17210:2021 Egyenlő eséllyel hozzáférhető és használható épített környezet. Működési követelmények

MSZ EN 17161:2019 Egyetemes tervezés. A termékekhez, árucikkekhez és szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés az "egyetemes tervezés" megközelítés szerint. A használók körének kibővítése

MSZ CEN/TR 17621:2023 Egyenlő eséllyel hozzáférhető és használható épített környezet. Műszaki teljesítőképességi kritériumok és előírások (angol nyelvű)

Teljes körű (komplex) akadálymentesítés:

A fejlesztést, beruházást úgy kell megvalósítani, hogy az minden fogyatékosági csoport számára egyenlő eséllyel, fizikai és infokommunikációs szempontból egyaránt hozzáférhető legyen. A kialakított szolgáltatás egyenlő eséllyel akkor hozzáférhető, ha igénybevétele – az igénybe vevő állapotának megfelelő önállósággal – mindenki számára akadálymentes, kiszámítható, érzékelhető és értelmezhető.

Művelatarányos akadálymentesítés:

A beruházással érintett épületen/ épületrészen/ ingatlanon végrehajtott valamennyi fejlesztési beavatkozás során figyelembe kell venni az akadálymentesítési követelményeket. Amennyiben a fejlesztés nem érinti a teljes épületet, akkor kifejezetten ott kell az akadálymentesítést érvényesíteni, ahol a fejlesztési beavatkozás történik – azon a részen azonban a teljes körű (komplex) akadálymentesítésre van szükség.

Ez például festés/mázolásnál a megfelelő szíkontrasztok kialakítását jelenti (nyílászáró tokszerkezeteinek falfelülettől és/vagy ajtólaptól eltérő színű mázolása stb.).

Elektromos rendszer felújításánál a helyiségek kapcsolóit az új rendszer kialakítása során már a megfelelő magasságba kell áthelyezni stb.

Művelatarányos akadálymentesítés esetén, amennyiben az épületen belül történik akadálymentesítés figyelemmel kell lenni arra, hogy az épületen belül akadálymentesített rész is akadálymentesen elérhető, megközelíthető legyen. Ez például azt jelenti, hogy amennyiben akadálymentes mosdók kialakítása történik a művelat keretében, úgy az épület akadálymentes megközelítésének és az épületbe történő bejutást, az épületen belüli akadálymentes közlekedést is biztosítani szükséges az akadálymentes helyiségekig.

Az akadálymentesség művelatarányos teljesülése egy preventív, megelőző gondolkodásmódot jelent, a célja, hogy a pályázat keretében végrehajtandó beruházással már „akadályt” ne építsünk.

Fizikai akadálymentesítés:

A szintkülönbségekből adódó vertikális akadályok (pl. lépcső, küszöb), illetve a vízszintes, előrehaladó mozgást akadályozó horizontális akadályok (pl. ajtó, közlekedő, burkolat) elhárítása, kezelése. Az épület egyenlő eséllyel hozzáférhető, ha mindenki, különösen a mozgási, látási, hallási, mentális és kommunikációs funkciókban sérült emberek számára megközelíthető, a nyilvánosság számára nyitva álló része bejárható, veszélyhelyzetben biztonsággal elhagyható, valamint az épületben a tárgyak, berendezések mindenki számára rendeltetésszerűen használhatók.

Infokommunikációs akadálymentesítés:

Az információkhoz való egyenlő esélyű hozzáférés és kommunikáció biztosítása minden fogyatékosági csoport számára, oly módon, hogy az az igénybevevő számára kiszámítható, értelmezhető és érzékelhető legyen.

Például nagy kontrasztú és vakbarát honlaptartalmak, felolvasó funkció, jól hallható tájékoztatás, illetve könnyen látható feliratozás.

Könnyen érthető kommunikáció:

Az infokommunikációs akadálymentesítés része a könnyen érthető kommunikáció, mely a tartalmat leegyszerűsíti úgy, hogy a lényegi részét megtartja, így jobban érhetővé teszi a nehezen értő felnőttek számára.

Az akadálymentesítés minden épület, minden építmény, minden szolgáltatás (legyen az átalakított vagy új) esetében egyedi kihívás; a jogszabályok betartása mellett figyelembe kell venni az épület, illetve szolgáltatás profilját, funkcióját, elhelyezkedését – és még számos egyéb szempontot. Bizonyos akadálymentesítéshez a jogszabály is kötelezővé teszi rehabilitációs szakmérnök bevonását, de javasolt minden akadálymentesítést célzó tevékenység (és annak tervezése!) során a megfelelő fogyatékosági területen kompetens szakember bevonása.